

MARCI
TULLII
CICERONIS
EPISTOLARUM
Libri IV.

Cum postremis *H. Stephani* &
D. Lambini Editionibus diligenter
collati, & quàm accuratissimè emen-
dati.

^A
JOANNE STURMIO
In puerilem educationem confecti.

Huic Editioni accefferunt Græca La-
tinis expressa.

L O N D I N I,
Excudebat W. SAYES, pro Societate
Stationariorum. 1717.

George
Salt Fl.

70

A
tionis e
sapienti
nem ab
tificiof
mus.
pueros
ceroner
possit in
gua, no
Ab Epi
argume
que hu
tudine.
ciendis
scripta
Et hab
tidiani
ratas,
ad te m
gua fu
literar
absum
meis op
literas
quantu

J O A N N E S S T U R M I U S

Jacobo Sturmio Fratri S.

A Udivisti saepe (ut memini) ex me, (Jacobe frater) studiorum nostrorum finem rerum cognitionem, & orationis elegantiam, esse debere: Rerum etiam doctrinam, sine sapientia Religionis, minimum prodesse; & discendi rationem absq; optimorum scriptorum assidua lectione atque artificiosa imitatione, non comparari talem qualem desideramus. Itaq; saepenumero dixi (si meministi) ad religionem pueros excitandos esse, & proponendum illis in Scholis Ciceronem, quorum altera mentem, altera linguam optime possit informare. Sed habenda ratio est, in educatione linguae, non solum aetatum, sed etiam virium & ingeniorum. Ab Epistolis principium recte sumi potest, si deligantur quae argumenta faciles sunt, & sunt rerum non ignotarum, atque hujusmodi verborum quae in nostra mansuerunt consuetudine. Hanc rationem ego in hisce quatuor libris conficiendis secutus sum: neq; artificiosissime, neq; sapientissime scriptas Epistolas delegi, sed quae à pueris intelligi possent, & haberent nostra consuetudinis verba, & sermonis quotidiani sententias, earumq; formas, nobis quidem non usitatas, sed tamen apertas, & elegantes, & doctas. Haec ego ad te mitto, quò videas me in eadem adhuc esse sententia in qua fui olim. Amabo te, optatissime frater, perge porro in hoc literarum curriculo progredi. Audio nihil de studiis tuis; absum procul: metuo valde, cum cogito posse fieri, ut non meis optatis, & patris expectationi satisfacias. Exspecto literas tuas; ut intelligam, tum quantum proficeris, tum quantum de te possumus deinceps sperare. Vale.

Argentina, tertio Calendas Februarii.

Anno 1539.

A 2

M. T.

M. T. C I C E R O

Terentiæ salutem plurimam dicit.

Fam. lib. 14. Epist. 22.

SI vales, bene est ; ego valeo. Nos quotidie tabularios vestros expectamus : qui si venerint, fortasse erimus certiores quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. *Vale.* Calend. Septemb.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 21.

SI vales, bene est ; ego valeo. Da operam ut convalescas. Quod opus erit, ut res tempusque postulat, provideas atque administres ; & ad me de omnibus rebus quam sapientissime literas mittas. *Vale.*

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 8.

SI vales, bene est ; ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissime. Nam mihi & scriptum & nunciatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Cæsaris literis certiozem, fecisti mihi gratum. Item posthac si quid opus erit, si quid acciderit novi, facies ut sciam. Cura ut valeas. *Vale.* Dat. 4. Non. Jan.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 24.

SI vales, bene est ; valeo. Nos neque de Cæsaris adventu, neque de literis, quos Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certum habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiozem. Valetudinem tuam facit cures. *Vale.* Tertio Idus Sextiles.

M.T.C. Terentiæ S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 23.

SI vales, bene est ; valeo. Redditæ mihi jam tandem sunt Cæsaris literæ satis liberales, & ipse opinione

cele-

celerius venturus esse dicitur. Cui utrum obviam procedam, an hic eum expectem, cum constituerò, faciam te certiore. Tabellarios mihi velim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. *Vale. Prid. Idus Sext.*

M.T.C. Terentia S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 17.

SI quid haberem quod ad te scriberem, facerem id & pluribus verbis, & sæpius. Nec quæ sunt negotia vides. Ego autem quomodo sum affectus, ex Lepta Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, ut tuam & Tulliae valetudinem cures. *Vale.*

M.T.C. Terentia S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 19.

SI vales, bene est; valeo. Constitueramus, ut ad te antea scripseram, obviam Ciceronem Cæsari mittere: sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris rebus nihil erat novi; tamen quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. *Vale. 12. Cal. Quintiles.*

M.T.C. Terentia S.P.D. Fam. lib. 12. Epist. 10.

IN maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliae nostræ, de qua nihil est quod ad te plura scribam; mihi enim æquæ magnæ curæ esse certò scio. Quod me propius vultis accedere, video ita esse faciendum; etiam antea fecissem, sed me multa impediunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimum perferendas cures velim. Da operam ut vales.

M.T.C. Terentia S.P.D. Fam. lib. 14. Epist. 12.

QUOD nos in Italiam salvos venisse gaudes, perpetuò gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque injuriis, metuo ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possamus. Quare, quantum potes, adjuva. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore nihil est: & longum est

itur, & non tutum; & non video quid prodesse possis, si veneris. *Vale.* Datum prid. Non. Novemb. Brundusii.

M. T. C. Terentia S. P. D. Fam. lib. 14. Epist. 11.

SI vales, bene est, valeo. Tullia nostra venit ad me pridie Idus Junii, cujus summâ virtute & singulari humanitate; graviore etiam sum dolore affectus, nostrâ factum esse negligentia, ut longè alia in fortuna esse atq; ejus pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cneum Salustium. Si profectus erit, faciam te certiorum. Valetudinem tuam diligenter cura. *Vale.* 17. Calend. Quint.

M. T. C. Tyroni S. P. D. Fam. lib. 16. Epist. 1.

SEptimum jam diem Corcyræ tenebamur. Q. autem pater, & filius, Buthroti solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum: mirabamur nihil à te literarum: iis enim ventis isthinc navigatur, qui nisi essent, nos Corcyræ non sederemus. Cura igitur te, & confirma; ut cum commodè & per valetudinem & per anni tempus, navigare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligit. Charus omnibus expectatûsque venies. Cura ut valeas etiam atque etiam, Tyro noster. *Vale.* 15. Cal. Novemb. Corcyræ.

M. T. C. Tyroni S. P. D. Fam. lib. 16. 4.

NON quo ad te, nec lubet scribere quo animo sum affectus; tantum scribo, & tibi & mihi maxime voluptati fore, si te firmum quamprimum videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est extra Leucadem stadia 120. Leucade aut te ipsum, aut tuas literas à Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te à me scis diligi. Nonis Novemb. Alyziæ.

Cicero filius Tyroni S. P. D. Fam. lib. 16. Epist. 25.

ET si justâ & idoneâ usus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamen id ne sæpius facias rostro. Nam etsi de Repub. rumoribus & nunciis certior

fio, &
pater; t
stola sed
desidero
expleas
Vale.

M.

HA
postea d
mendo,
homine
& tuâ n
ris, si c
mendati

E Pi
in
concion
dâsse ai
te ad m
rebus.

M. T.

P. C
perem
Vehem
mihi C
simè gr

M. T.

A U
minem
nissimu
Tam n

fio,

fio, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater; tamen de quavis minima re scripta à te ad me Epistola semper fuit gratissima. Quare cum imprimis tuas desiderem literas, noli committere ut excusatione potiùs expleas officium scribendi, quàm assiduitate literarum. Vale.

M. T. C. Serv. Sulpitio S. P. D. Fam. lib. 13. 25.

HAgefaratus Larissæus, magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor & gratus fuit mēq; postea diligentissimè coluit. Eum tibi magnopere commendando, ut & hospitem & familiarem meum, & gratum hominem & virum bonum, ad principem civitatis suæ, & tuâ necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C. Trebatio S. P. D. Fam. 7. 18.

Epistolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio, conscidi innocentem: nihil enim habebat, quod non vel in concione rectè legi posset. Sed & Aruntius ita te mandasse aiebat, & tu adscripseras. Verum illud esto; nihil te ad me postea scripsisse demiror, præsertim tam novis rebus. Vale.

M. T. C. Q. Val. Q. fil. S. P. D. Fam. 13. Epist. 6.

P. Cornelius, qui tibi has literas reddidit, est mihi à P. Cuspio commendatus: cujus causâ quantopere cuperem deberēque, profectò ex me faciliè cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quamprimùm, quàm sæpissimè gratias agat. Vale.

M. T. C. S. P. D. C. Memmio Fam. lib. 13. Epist. 3.

Aulum Fusium, unum ex meis intimis, observantissimum studiosissimūque nostri, eruditum hominem, & summā humanitate, tuāque amicitia dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissimum. Ip-

sum

Salvatore

sum prætereà summo officio & summâ observantiâ tibi in perpetuum devinxis. *Vale.*

M.T.C. Cornificio S.P.D. Fam. lib. 12. Epist. 27.

Sextus Aufidius & observantiâ, quâ me colit, accedit ad proximos; & splendore, equiti Romano nemini cedit. Est autem itâ temperatis moderatîque moribus, ut summa severitas summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, itâ commendo, ut majore studio magisve ex animo commendare non possum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam ut is intelligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo. *Vale.*

Cicero Basilio S.P.D. Fam. 6. 15.

Tibi gratulor, mihi gaudeo; te amo, tua tueor. A te amari, & quid agas, quidve isthic agatur, certior fieri volo.

D. Brutus Imp. M.T.C. S.P.D. Fam. 11. 4.

Si de tua in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, ut dignitatem meam tueare: sed perfectò est itâ, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad Transalpinos cum exercitu, non tam nomen captans imperatorium, quàm cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere: quod mihi videor consecutus: nam & liberalitatem nostram & animum sunt experti. Cùm omnium bellicosissimis bellum gessi, multa castella cepi, multa vastavi. Non sine causa ad Senatûm literas misi. Adjuva nos tuâ sententiâ: quod cùm facies, ex magna parte communi commodo inservieris. *Vale.*

M.T.C. Serv. Sulpitio S.P.D. Fam. 13. 21.

Asulapone Patrensi medico utor valde familiariter, ejusque tum consuetudo mihi jucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum: in qua mihi tum ipsâ scientiâ, tum etiam fidelitate benevolentîaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo; & à te peto, ut des operam ut intelligat, diligenter me scripsisti:

scripsisti
sibi fuit

Di
cumula
quanqu
malint
tibi pli
quidem
ma re
animo
confid

Ai
tim co
per va
quantò
cum p
igitur

Cic

O
bus fu
Mutin
non m
Equid
Sperat
tibi &
incum
linqua
benefi
Tertio

scripsisse de se, meâque commendationem ului magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. *Vale.*

M. T. C. Appio S. P. D. Fam. 10. 19.

DE meo studio erga salutem & incolumitatem tuam, credo te cognoscere ex literis tuorum : quibus me cumulatissimè satisfecisse certò scio ; nec iis concedo, quanquam sunt singulari in te benevolentia, ut te saluum malint, quàm ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plùs, quàm ipsi, hoc tempore prodesse possim : quod quidem nec destiti facere, nec desistam : & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci salutis tuæ. Tu fac bono animo magnòque fis, méque tibi nullâ re defuturum esse confidas. Prid. Non. Quintiles. *Vale.*

M. T. C. Mario S. P. D. Fam. 7. 14.

AD VIII. Calend. Julias in Cumanum veni cum Libone tuo, vel nostro potiùs : in Pompeianum statim cogito ; sed faciam te antè certiozem. Te cùm semper valere cupio, tum certè dum hîc sumus. Vides enim quantò pôst una futuri sumus. Quare si quid constitutum cum podagra habes, fac in aliam diem differas. Cura igitur ut valeas, & me hoc biduo aut triduo expecta.

Cicero Planc. Imp. Conf. des. S. P. D. Fam. 10. 4.

O Gratum famam biduo ante victoriam de subsidio tuo de studio, de celeritate, de copiis, atque etiam hostibus fulis ! spes omnis in te est. Fugisse enim ex pralio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minùs gratum extrema delere, quàm prima depellere. Equidem expectabam jam tuas literas, idque cum multis. Sperabâque etiam Lepidum, temporibus admonitum. tibi & Reipublicæ satis facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut nequa scintilla teterrimi belli relinquantur. Quod si erit factum & rempublicam divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequere. Tertio Idus Maii. *Vale.*

M. Cic.

M. Cic. Papirio Peto S. P. D. Fam. 9. 20.

Heri veni in Cumanum : cras ad te fortasse. Sed cum certum sciam, faciam te paulò antè certiorē. Etsi Marcus Ceparius, cum mihi in sylva gallinaria obviam venisset, quæsissemque quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares ; tuli scilicet molestè, ut debui ; sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viserem, & cœnarem etiam. Non enim arbitror, coquum etiam te arthriticum habere. Expecta igitur hospitem cum minimè edacem, tum inimicum cœnis sumptuosus. *Vale.*

M. Cicero Cn. Plancio S. D. Fam. 4. 15.

Accepi perbreves tuas literas, quibus id quod scire cupiebam cognoscere non potui : cognovi autem id quod mihi dubium non fuit. Nam quàm fortiter ferres communes misérias, non intellexi ; quàm me amares, facile perspexi : sed hoc sciebam ; illud si scissem, ad id meas literas accommodassem. Sed tamen etsi antea scripsi quæ existimavi scribi oportere, tamen hoc tempore breviter te commonendum putavi, nè quo periculo te proprio existimares esse ; in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam aut præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me præstare possum. *Vale.*

Cicero Dolabella S. D. Fam. 9. 13.

Gratulor Baiis nostris, siquidem ut scribis, salubres repente factæ sunt ; nisi fortè te amant, & tibi assentantur, & tamdiu dum tu ades sunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minimè miror cælum etiam & terras vim suam, si tibi ita conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putàram. Itaque eam tibi misi ; quam velim sic legas, ut causam tenuem & inopem, nec scriptione magnopere dignam : sed ego hospiti veteri & amico munusculum

nusculu
ipsum e
tique si
injuria

M. T.
Mpropte
tum p
velim
nos pa
opera
satione
Fabi
& des
diu pr
rebatu

ILlu
fi
esset,
feroq
est no
tu ne
M. B
tior.

Ecolleg
quod
offici
conco
est,
perge

nusculum mittere volui levidense, crasso filo ; cujusmodi ipsius esse solunt munera. Tu velim animo sapienti fortisque sis, ut tua moderatio & gravitas aliorum infamet injuriam. *Vale.*

M.T.C.Imp. M.Calio Ædili Curuli S.P.D. Fam. 2. 14.

Marco Fabio, viro optimo & homine doctissimo, familiarissimè utor, mirificèque eum diligo, cum propter summum ejus ingenium summamque doctrinam tum propter singularem modestiam : ejus negotiam sic velim suscipias, ut si esset res mea. Novi ego vos magnos patronos. Hominem occidat oportet, qui vestrâ operâ uti velit ; sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tuâ operâ Fabius uti velit. Ego res Romanas vehementer exspecto, & desidero : imprimisque quid agas scire cupio. Nam jam diu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. *Vale.*

Cicer. Trebatio S. P. D. Fam. 7. 22.

Illuseras heri inter Scyphos, quod dixeram controversiam esse, possène hæres quod furtum antea factum esset, rectè furri agere. Itaque etsi domum bene potius feròque redieram ; tamen id caput ubi hæc controversia est notavi, & descriptum tibi misi ; ut scires id, quod tu neminem sensisse dicebas, Sext. Ælium, M. Manlium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævolaë & Testæ assentior. *Vale.*

M.T.C. D. Brut. Imper. S. P. D. Fam. 11. 15.

Etsi mihi tuæ literæ jucundissimæ sunt ; tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tuo Planco collegæ mandâssi, ut te mihi per literas excusaret ; quod fecit ille diligenter : mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Conjunctio tua cum Collega, concordiaque vestra, quæ literis communibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge, mi Brute, & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa.

certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro brevitatis uti cogito. Literas tuas vehementer exspecto, & quidem tales quales maximè opto. *Vale.*

M. T. C. Furfano Prætori S. D. Fam. 6. 9.

CUM A. Cæcinnæ tanta mihi familiaritas consuetudineque semper fuit, ut nulla major esse possit. Nam & patre ejus, claro homine, & forti viro, plurimùm usi sumus: & hunc à puero, (quod & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæque eloquentiæ, & vivebat mecum conjunctissimè, non solum officiis amicitiae, sed etiam studiis communibus,) sic semper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctiùs viverem. Nihil attinet, me plura scribere. Quàm mihi necesse sit ejus salutem & fortunas, quibuscunque rebus possim, tueri, vides. Reliquum est, ut, cum cognōrim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reipublicæ calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tuâ sponte erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione meâ, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes, *Vale.*

M. C. Cornificio Collegæ S. Fam. 12. 20.

GRATÆ mihi tuæ literæ, nisi quod Sinuessanum diversoriolum contempsisti: quam quidem contumeliam vana pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano & Pompeiano reddideris πάντα μοι πάντα (id est, omnia de omnibus.) Sic igitur facies, mēque amabis, & scripto aliquo laceesses: Ego enim respondere faciliùs possum quàm provocare. Quod si, ut es, cessabis, lacessam; ne tua inertia etiam ignaviā afferat. Plura otiosus. Hæc, cum essem in senatu, exoravi. *Vale.*

M. T. C. Cornificio S. P. D. Fam. 12. 21.

CAIUS Anitius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causâ legatus est in Africam legatione liberâ: eum velim rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quàm commodissimè sua negotia

gotia
dignita
iple in
nibus
& cog
mi Co
nitati
tissimu

BR
rit qu
certò
sit A
oppres
huc si
mus,
ducti
spem
tus h
proce
spes
cunq

L
tus,
mun
Ejus
nò a
habi
præ
frate
ipsun
stud

gotia conficiat : imprimisque, quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus non rogatus, ut omnibus Senatoribus lictores darem : quod idem acceperam & cognoveram à summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies, caterisque rebus omnibus ejus dignitati rei que (si me amas) consules. Id erit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

M. T. C. Cassio S. P. D. Fam. 12. 9.

Brevitas tuarum literarum me quoque breviorē in scribendo facit ; & verè ut dicam, non satis occurrat quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certò scio, tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine authore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam Reipublicæ spem in te & in tuis copiis esse. Firmos omninò exercitus habemus : sed tamen ut omnia (ut spero) prosperè procedant multum interest te venire. Exigua est enim spes Reipublicæ ; nam nullam non libet dicere : sed quæcunque est ea despondetur anno consulatûs tui. *Vale,*

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D. Fam. 13. 30.

Lucius Manlius est Sufis : is fuit Catinensis, sed est una cum reliquis Neapolitanis civis Romanus factus, decuriòque Neapoli. Erat enim adscriptus in id municipium, ante civitatem sociis & Latinis datam. Ejus frater Catinæ nuper mortuus est nullam omninò arbitramur de ea hæreditate controversiam eum habiturum : & est hodie in bonis ; Sed quando habet prætereà negotia vetera in Sicilia sua, & hæreditatem fraternam & omnia ejus tibi commendo, imprimisque ipsum virum optimum, mihi que familiarissimum, iis studiis literarum doctrinæque præditum quibus ego
maxi-

maximè delector. Peto igitur abs te ut eum, siue non venerit in Siciliam, in meis intimis maximèq; necessariis scias esse: itaque tractes ut intelligat meam commendationem sibi magno adjuumento fuisse. *Vale.*

Tul. & Cic. P. & Q. Tyroni humaniss. & opt. S. P. D. Fam. 16. 1.

Vide quanta in te sit suavitas. Duas horas Thyrei fuimus: Xenomenes hospes tam te diligit, quàm si vixerit tecum. Is omnia pollicitus est quæ tibi essent opus: facturum puto. Mihi placebit si firmior esses, ut te Leucadem deportares, ut ibi te planè confirmares. Videbis quid Curio, quid Lysoni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem remittere; quem cum meliusculè tibi esset, ad me mitteres: sed cogitavi, literas Marionem afferre posse, me autem crebras expectare. Poteris igitur, & facies, si me diligis, ut quotidie sit Acastus in portu. Multi erunt quibus rectè literas dare possis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem prætermittam. Ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo: nihil potest illo fieri humanius, nihil nostri amantius: ei te totum trade malo te paulò post valentem, quàm statim imbecillem videre. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu valeas; cætera ego curabo. Etiam atque etiam vale. Leucade proficiscens septimo Idus Novemb.

M. C. Pater & Fil. Q. Pat. & Fil. Tyroni S. P. D. 16. Epist. 7.

Tertiam ad te hanc Epistolam scripsi eadem die, magis instituti mei tenendi causa, quia nactus eram cui darem, quàm quod haberem quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiae. Ad tua innumerabilia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratissimum omnium; cum valetudinis rationem, ut spero, habueris, habeto etiam navigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis, ut ego euntem Patras neminem prætermitto.

Cura,

Cura,
naviga
nisi ut
Novem

E
iphus
esse ex
ad id
yeneri
in For
mum
stræ,
quam
peius
ter ei
muta
nostra
Propri
adsum

E
est, u
eos
gener
enim
meis
episto
unum
Utro
per
temp
bam
Curio

Cura, cura te, mi Tyro: quando non contigit ut simul navigares, nihil est quod festines. Nec quicquam cures nisi ut valeas. Etiam atque etiam vale. Septimo Idus Novemb. Actio vesperi.

M. T. C. Tyroni S. P. D. Fam. 16. 12.

EGo verò cupio te ad me venire; sed viam timeo: gravissimè ægrotâsti, inediâ & purgationibus & vi ipsius morbi consumptus es. Graves solent offensiones esse ex gravibus morbis, si qua culpa commissa est. Jam ad id biduum, quod fueris in via, dum in Cumanum veneris, accedent continuò ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad tertium Calend. esse volo. Ibi te ut firmum offendam; mi Tyro, effice. Literulæ meæ sive nostræ, tui desiderio oblanguerunt; hæc tamen epistolâ, quam Acastus attulit, oculos paulum sustulerunt. Pompeius erat apud me cùm hæc scribebam: hilarè & libenter ei cupienti audire nostra, dixi sine te omnia mea muta esse. Tu musis nostris para ut operas reddas; nostræ ad diem dictum fient: docui enim te, fides ^{est tuarum} Proprietatem quòd haberet. Fac planè ut valeas; nos adsumus. *Vale.* xiv. Calend. Januarii.

M. T. C. Curioni S. P. D. Fam. 2. 4.

Epistolarum genera multa esse non ignoras: sed unum illud certissimum, cujus causâ inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid esset quod eos scire, aut nostrâ aut ipsorum interesset. Hujus generis literas à me profectò non expectas: domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores & nuncios: in meis autem rebus nihil est sanè novi. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant: unum, familiare & jocosum; alterum, severum & grave. Utro me minùs deceat, uti non intelligo. Jocerne tecum per literas? Civem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere posset. An gravius aliquid scribam? Quid est quod possit graviter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de Republica? Atque in hoc genere hæc
mea

mea causa est, ut neque ea quæ nunc sentio velim scribere. Quamobrem quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, utar eâ clausulâ quâ soleo, tēque ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta & parata, incredibilis quædam expectatio: quam tu unâ re facillimè vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam admiraris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tuâ sponte satis incitatum esse considerem: & hoc, quicquid attigi, non feci inflammandi tui causâ, sed testificandi amoris mei. *Vale.*

M. T. C. Bruto S. P. D. Fam. 13. 14.

Lucio Titio Strabone, equite Romano imprimis honesto & ornato familiarissimè utor: omnia mihi cum eo intercedunt jura Summæ necessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet P. Cornelius. Ea res à Volcatio, qui Romæ jussit, rejecta in Galliam est. Peto à te hoc diligentius quàm si mea res esset, (quò est honestius, de amicorum pecunia laborare quàm de sua,) ut negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transigas; operamque des, quod tibi æquum & rectum videbitur, ut quàm commodissimâ conditione libertus Strabonis, qui ejus rei causâ missus est, negotium conficiat, ad nummósque perveniat. Id & mihi gratissimum erit, & tu ipse L. Titium cognosces amicitia tuâ dignissimum. Quod ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse quæ me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo. *Vale.*

M. T. C. T. Fabio S. D. Fam. 5. 18.

Et si egomet qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, proptereâ quòd nullam rem gravius jamdiu tuli quàm incommodum tuum: tamen te magnoperè non hortor solùm, sed etiam pro amore nostro rogo atque oro, te colligas, virumque præbeas; & quâ conditione omnes homines, & quibus temporibus nati sumus

us, cogites. Plus tibi virtus tua dedit quàm fortuna ab-
ulit: propterea quòd adeptus es, quod non multi homi-
es novi; amisisti, quod plurimi homines nobilissimi. Ea
enique videtur conditio impendere legum, judiciorum,
temporum, ut optimè actum cum eo videatur esse, qui
nam levissimà pœnâ ab hac Republica discesserit. Tu
erò qui & fortunas & liberos habeas, & nos cæterosque
ecessitudinem & benevolentiam tecum conjunctissimos; qui-
ne magnum facultatem sis habiturus, nobiscum & cum
nibus tuis vivendi; & cum unum sit judicium ex tam
ultis, quod reprehendatur ut quod unâ sententiâ, eâ-
ne dubiâ, potentiæ alicujus condonatum existimetur:
nibus his de causis debes istam molestiam quàm levissi-
mè ferre. Meus animus erit in te, liberòsque tuos semper,
quem esse vis, & qui esse debet. *Vale.*

M. T. C. Trebiano S. D. Fam. lib. 6. Epist. II.

DOlabellam antea tantummodo diligebam: obligatus
ei nihil eram, nec enim acciderat mihi opus esse:
ille mihi debebat, quòd non defueram ejus periculis.
Nunc tantò sum devinctus ejus beneficio, quòd & antea
in re, & hoc tempore in salute tua cumulatissimè mihi fa-
visfecit, ut nemini plus debeam. Qua in re tibi gratulor
te vehementer, ut te quoque mihi gratulari, quàm gra-
tias agere malim. Alterum omninò non desidero, alte-
rum verè facere poteris. Quod reliquum est, quando
tibi virtus & dignitas tua reditum ad nos aperuit: est
quæ sapientiæ, magnitudinisque animi, quid amiseris,
oblivisci; quid recuperaris, cogitare. Vives cum tuis,
vives nobiscum: plus acquisivisti dignitatis, quàm amisi-
sti rei familiaris, quæ ipsa tum esset jucundior, si ulla res
esset publica. Vestorius noster familiaris ad me scripsit,
te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi
valde grata est; eaque te uti facilè patior, cum apud alios,
tum mehercle apud Syronem nostrum amicum. Quæ enim
facimus, ea prudentissimè cuique maximè probata esse
volumus.

volumus. Te cupio videre quamprimum. *Vale.*

Cicero Trebatio S. Fam. lib. 7. Epist. 14.

Chryſippus Vettius, Cyri Architeſti libertus, fecit, te non immemorem putarem mei: ſalutem enim mihi tuis verbis nunciavit. Valde jam lautus es, quod gravere literas ad me dare, homini præſertim propè domesticum. Quòd ſi ſcribere oblitus es, minùs multi jam te advocato, cauſa cadent. Sin noſtri oblitus es, dabo operam, ut iſthuc veniam, antequàm planè ex animo tuo effluam. Sin æſtivorum timor te debilitat, aliquid excogita ut feciſti de Britannia. Illud quidem perlubenter audivi ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſari familiarem: ſed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus et tuis literis quàm ſæpiſſimè cognoscere: quod certè ita fieret, ſi tu makiſſes benevolentia quam litium jura perdiscere. Sed hæc jocaſti ſumus, & tuo more, & nonnihil etiam noſtro. Te valde amamus, noſque à te amatum oramus, tum etiam confidimus. *Vale.*

M. T. C. Caſſio S. P. D. Fam. lib. 12. Epist. 8.

Scelus affinis tui Lepidi, ſummamque levitatem & inconstantiam, ex actis quæ ad te mitti certò ſcio, cognoscere te arbitror. Itaque nos confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus: ſpèmq; omnem in D. Bruto & Planco habemus: ſi verum quæris, in te, & in meo Bruto, non ſolùm ad præſens perſugium, ſi (quod nolim) adverſi quid acciderit, ſed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hîc de Dolabella audiebamus quæ vellemus: ſed certos autores non habebamus. Te quidem magnum hominem & præſenti judicio, & reliqui temporis exſpectatione ſcito eſſe. Hoc tibi propoſito, fac, ut ad ſumma contendas. Nihil eſt tantum, quod non populus Romanus à te perſici atque obtineri poſſe judicet. *Vale.*

M. T. C.

M. T. C. Lepido S. P. D. Fam. 10. 27.

QUOD mihi, pro mea summa erga te benevolentia, magna cura est, ut quàm amplissimâ dignitate sis, molestè tui te Senatui gratias non egisse, cùm esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter cives conciliandæ te cupidum esse lætor. Pacem eam si à servitute sejungis, consules & reipublicæ, & dignitati tuæ; si ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimâ dominatûs restitutura est, hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem servituti anteponant. Itaque sapientiùs, meo quidem iudicio, facies, si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex aliis, aut certior fies literis. Tu, pro tua prudentia, quid optimum factu sit, videbis. *Vale.*

M. Cicero Cn. Planc. Imp. conf. desp. S. D. Fam. 10. 2.

MEUM studium honori tuo pro necessitudine nostrâ non defuisse, si aut tutò in Senatum, aut honestè venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam liberè de Republica sentiens, versari potest in summa impunitate gladiatorum; nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de Republica dicere, ubi me & meliùs & propiùs audiant armati, quàm Senatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium neque studium meum desiderabis; nec in publicis quidem si quid erit in quo me interessè necesse sit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In his autem rebus quæ nihilo minus, ut ego absum, confici possunt, peto à te ut mei rationem habere velis, & salutis & dignitatis meæ. *Vale.*

M. T. C. Papirio Peto S. D. Fam. 9. 10.

TAMEN à malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. Hoc videris dicere, cùm reges sint continentes, multò magis consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum

expiscatum : rectè enim à porta domum meam venisse neque hoc admiror, quòd non ad tuam potius ; sed illud, quòd nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis, Quid noster Petrus ? At ille adjurans, nusquam se unquam libentiùs. Hoc si verbis affecutus es, aures ad te afferam minùs elegantes ; sin autem obsecro, peto à te, ne plurius esse Balbos, quam disertòs putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed si me expediero ut in ista loca venire possim non committam ut te serò à me certiozem factum putes. *Vale.*

G. Trebonius M. T. C. S. P. D. Fam. lib., 12. 16.

SI vales, bene est. Athenas veni ad 11 Calend. Junii, atque ibi, quod maximè optabam, vidi filium tuum deditum optimis studiis, summæque modestiæ famâ. Quæ ex re quantam voluptatem ceperim scire potes etiam me tacente. Non enim nescis, quanti te faciam, & quàm, pro nostro veterrimo verissimòque amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, non modò tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare. Nihil adolescente tuo, atque adeò nostro (nihil enim mihi à te potest esse sejunctum (aut amabilius omnibus iis, qui Athenis sunt, est ; aut studiosius earum artium quas tu maximè amas, hoc est, optimarum. Itaque tibi, quod verè facere possum libenter quoque gratulor, nec minùs etiam nobis, quòd eum, quem necesse erat diligere qualiscunque esset talem habemus, ut libenter quoque diligamus. Qui cum mihi in sermone iniecisset, si vellem Asiam visere : non modò invitatus, sed etiam rogatus est à me ut id potissimùm nobis obtinentibus provinciam faceret. Cui nos & charitate & amore tuum officium præstituros non debemus dubitare. Illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus unà cum eo sit ne putes in Asia feriatum illum ab iis studiis, in quæ tuâ cohortatione incitatur, futurum. Nam illum paratum, ut video, & ingressum pleno gradu, cohortari

cohortari non intermitteremus quò indies longius discendo exercendoque se procedat. Vos quid ageretis in Republica, cum has literas dabam, non sciebam. Audiebam quædam turbulenta, quæ scilicet cupio esse falsa, ut aliquando otio à libertate fruamur, quod vel minimè adhuc mihi contingit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pusillum laxamenti, concinnavi tibi munusculum ex instituto meo; & dictum, cum magno nostro honore à te dictum conclusi, & tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis *ad supernos ires* [Id est in loquendo liberior] videbor; turpitudine personæ ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit. Ignoscas etiam iracundiæ nostræ, quæ justa est in ejusmodi & homines, & cives. Denique qui magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quàm nobis? Etiam si odio pari fuerit in eos, quos læsit; tamen certè non magis dignos habuerit, in quos tantà libertate verborum incurreret. Tu sicut mihi pollicitus es, adjunges me quamprimum ad tuas sermones. Namque illud non dubito, quin si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei & amoris tui ferre. Vale, & matrem meosque tibi commendatos habe vii. Calend. Jun. Athenis.

Cicero Curio S. P. D. Fam. lib. 7. Epist. 31.

FAcilè perplexi ex tuis literis (quod semper studui) & me à te plurimi fieri, & te intelligere, quàm mihi charus esses. Quod quando uterque nostrum consecutus est; reliquum est, ut officiis certemus inter nos, quibus æquo animo vincam te, vel vincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari literas facilè patior. Sulpitii tibi operam intelligo ex tuis literis, non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas; ut quemadmodum scribis, nec caput nec pedes; equidem vellim uti pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse jam veterem urbanitatem

nitatem, ut Pomponius noster suo jure possit discere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. Ergo is tibi, nos ei succedimus. Veni igitur, quæso nè tantum semen urbanitatis unà cum Republica intereat. *Vale.*

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D. Fam. lib. 13. Epist. 32.

IN Alesina civitate tam lautâ quàm nobili, conjunctissimos habeo & hospitio & familiaritate M. & C. Clodios, Archagatum, & Philonem : sed vereor, nè, quia complures tibi præcipuè commendo, exæquare videar ambitione quâdam commendationes meas : quanquam à te quidem cumulatè satisfit & mihi, & meis omnibus. Sed velim sic existimes, hanc familiam, & hos, mihi maximè esse conjunctos vetustate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto à te majorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidèsque patietur, commodetur. Id si feceris, erit mihi vehementissimè gratum. *Vale.*

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D. Fam. lib. 13. Epist. 23.

CN. Otacilio Nasone utor familiarissimè ; ità prorsus ut illius ordinis nullo familiarius ; nam & humanitate ejus, & probitate, in consuetudine quotidiana magis noperere delector. Nihil jam opus est expectare te, quibus cum verbis tibi commendem, quo sic utor, ut scripsi. Habet is in provinciâ tuâ negotia quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus Demonstratus, quos tibi negotia quæ omnia Nasonis non secus commendo, ac si mea essent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse. *Vale.*

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D. Fam. lib. 14. Epist. 24.

AVitum mihi hospitium est, cum Lysone Lysonis filio Lilybætano, valdeque ab eo observor, cognovique dignum & patre & avo ; est enim nobilissima familia.

ere, nisi
. Ergo
tantum
Vale.
familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum,
em domūque ejus, magnoque opere abs te peto, cures,
ut is intelligat meam commendationem maximo sibi a-
pud te & adjumento & ornamento fuisse. Vale.

st. 32. M.T.C. Acilio Proc. S.P.D. Fam. lib. 13. Epist. 35.

inētissi-
C. Clodi-
uia com-
r ambi-
m à te
us. Sed
maximè
Quam-
nibus in
mmoder-
Vale.
Caius Avianus Philoxenus, antiquus est hospes meus;
& præter hospitium, valde etiam familiaris; quem
Cæsar meo beneficio in Novocomenses retulit. Nomen
autem Aviani consecutus est, quod homine nullo est usus,
quàm Flacco Aviano, meo (quemadmodum te scire ar-
bitror) familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intel-
ligeres non vulgarem esse commendationem hanc meam.
Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia
tua facere possis, ei commodas habeasque in numero tuo-
rum; perficiasque ut intelligat has literas meas magno sibi
usui fuisse. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

st. 23. Cicero, Planco Imp. Conf. des. S. P. D. Fam.
lib. 10. Epist. 13.

à prorsu
humani-
a mag-
e, quibus
scripsi
t liberti
gotiaque
essent
menda-
st. 24. Lysoni-
or, cog-
bilissim-
familia
UT primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ
nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset
aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex
ipso senatusconsulto poteris cognoscere; ita enim est,
præscriptum, ut à me descripto dicta sententia est, quam
senatus frequens secutus est summo studio, magnoque
consensu. Ego, quanquam ex tuis literis quas mihi mi-
sisti, perspexeram te magis judicio bonorum, quàm insigni-
bus gloriæ, delectari; tamen considerandum nobis ex-
istimavi, etiam si tu nihil postulares, quantum tibi à Re-
pub. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui
enim M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit. Ita-
que Homerus, non Ajacem, nec Achillem, sed Ulysssem
appellavit πολέμορος, id est, urbium expugnatorem.

M.T.C. C. Cassio S.P.D. Fam. lib. 12. Epist. 6.

Qui status rerum fuit tum, cum has literas dedi scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono & optime de Republica sentiente: Nam quid dicam cupidissimo tui, qui, domo & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi nē commendo quidem; adventus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes tibi que persuadeas, omnia perfugium bonorum in te & Bruto esse positum, si, quod nolim, adversi quid evenerit. Res cum hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen: Brutus enim Murinæ vix jam sustinebat: Qui si conservatus erit, visanus; sin oppressus ibi erit (Quod dii omen avertant) omnis omnium cursus est ad nos. Proinde fac tantum animum habeas, tantumque apparatus, quanto opus est ad universam Rempub. recuperandam. *Vale.*

M.T.C. Cornificio Collegæ S. Fam. lib. 12. Epist. 17.

Grata mihi vehementer & memoria nostri tua, quam significasti literis: quam ut conserves (non quod de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi) rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nunciata sunt, quæ quia tibi sunt magis propria quàm nobis, tuâ me causâ magis movent, quam meâ. Romæ summum orium est, sed ita, ut malis salubre aliquod & honestum negotium: quod spero fore, quia video id curæ esse Cæsari: Me sciro, dum tu absis, quasi occasionem quandam & licentiam nactum, scribere audaciùs, & cætera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes. Sed proximè scripsi de optimo genere dicendi; in quo sæpe suspicatus sum te à iudicio nostro sic scilicet ut doctum hominem à non indocto, paululum dissidere. Huic tu libro, maximè velim ex animo, si minus gratiæ causâ, suffragere. Dicam tuis ut eum

um, si velint, describant, ad teque mittent. Puto enim etiam si rem minus probabis, tamen in ista solitudine quicquid à me profectum sit, jucundum tibi fore. Quòd mihi existimationem tuam, dignitatẽque commendas, facis tu quidem omnium more : sed velim sic existimes, me, cùm amorì, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tributare : tum de summo ingenio, & de optimis tuis studiis, & de spe amplissimæ dignitatis ita judicare, ut neminem tibi anteponom, comparem paucos.
Vale.

M. T. C. 2. Thermo Fam. 13. 54.

CUM mihi multa grata sunt, quæ tu adductus meâ commendatione fecisti : Tum imprimis quòd M. Marcilium amici atq; interpretis mei filium, liberalissimè tractavisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihiq; propter te gratias maximas egit. Quare, quod reliquum est, à te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libentiùs his commodas ; operamque des, quoad fides tua patietur, ut focrus adolescentis rea ne fiet. Ego cùm antea studiosè commendabam Marcilium, tum multò nunc studiosiùs, quòd in longa apparitione singularem & propè incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi.
Vale.

Libri primi finis.

LIBER SECUNDUS.

M. T. C. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 7.

EX tuis literis, & ex re ipsa, nos funditus periisse video. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt

gebunt, nostris miseriis nè desis. Ego te, ut scribis, citò video. Plura non scribo. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 21.

TRiginta dies erant lapsi, cùm has dabam literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo, jam, ut antea ad te scripsi, ire in Epirum, & ibi omnem calum potissimùm expectare. Te oro, ut si quid erit, quod perspicias quamcunq; in partem, quàm planissimè ad me scribas, & meo nomine (ut scribis) literas quibus putabis opus esse, ut des. Vale v. Galend. Novemb.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. ex Epist. 22.

EGo, quòd per Thessaliam si irem in Epirum, perdiu nihil eram auditurus, & quòd mei studiosos habeo Dyrrachinos, ad eos perrexi, cùm illa superiora Thessalonicae scripsssem: inde cùm ad te me convertam, faciam ut scias; tūque ad me velim omnia quàm diligentissimè, cujuscumque sunt, scribas. Ego jam, aut rem, aut ne spem quidem expecto. Vale vi. Gal. Decem. Dyrrachii.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 3. 1.

CUm antea maximè nostrā interesse arbitrabar, te esse nobiscum; tum verò ut legi rogationem, intellexi ad iter quod constitui, nihil mihi optatius cadere posse, quàm ut tu me quàm primum consequare: ut cùm ex Italia profecti essemus, sive per Epirum iter esset faciendum, tuo tuorumque præsidio uteremur; sive aliud quid agendum esset, certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam ut me statim consequare: facilius potes, quoniam de provincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

M. T. C.

M.T.C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 2.

I Tineris nostri causa fuit, quod non habebam locum ubi pro meo jure diutius esse possem quam in fundo Sicæ, præsertim nondum rogatione correctâ ; & simul intelligebam, ex eo loco (si te haberem) posse me Brundisium referre : sine te autem non esse nobis illas partes tenendus propter Antonium. Nunc, ut ad te antea scripsi, si ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio ; sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso & abjecto. Cura ut valeas. Dat. 6. Idus April. Narycii Locridis.

M.T.C. T. P. Attico S. ad Attic. 3. 3.

U Tinam illum diem videam, cum tibi agam gratias quod me vivere coegisti : adhuc quidem valde me pœnitet. Sed te oro ut ad me Vibonem statim venias, quod ego multis de causis converti iter meum : sed eo si veneris, de toto itinere & fuga mea consilium capere poterò. Si id non feceris, mirabor. Sed confido te esse omnino facturum.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 3. 5.

T erentia, tibi & sæpè & maximas agit gratias. Id est mihi gratissimum. Ego vivo miserrimus & maximo dolore conficior. Ad te quid scribam, nescio. Si enim es Romæ, jam me assequi non potes : sin es in via, cum eris me assecutus, coram agemus quæ erunt agenda : tantum te oro, ut quoniam me ipsum semper amasti eodem amore sis. Ego enim idem sum. Inimici mei, mea mihi, non meipsum ademerunt. Cura ut valeas. viii. Idus Aprilis, Thurii.

M. T. C.

M. T. C. P. Attico ad Att. 3. 6.

NON fuerit mihi dubium, quin te Tarenti aut Brundisi visurus essem, idque ad multa pertinuit; in eis, ut in Epiro consisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio uteremur quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiam, maximè Cyzicum: Tibi meos commendando; me vix, miserèque sustento. *Vale. Dat. 14. Cal. Maii. Tarenti.*

M.T.C. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 25.

POST tuum à me discessum literæ mihi Româ allatæ sunt, ex quibus perspicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse: neque enim (sed bonam in partem accipies) si ulla spes salutis nostræ subesset, tu pro tuo amore in me hoc tempore discessis. Sed nè ingrati aut nè omnia velle nobiscum unâ interire videamur hoc omitto. Illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, ut me ante Cal. Jan. ubicunque erimus, fistas. *Vale.*

M.T.C. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 16.

Totum iter incertum mihi facit expectatio literarum tuarum Calend. Sext. datarum; non aliud aliquid. Si spes erit, Epirum: sin minùs Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem literæ, quò sæpius à me leguntur hoc spem mihi faciunt minorem, quàm cum lectæ sunt. Tum id quod attulerunt ad spem, infirmant; ut facile appareat, te & consolationi servire, & veritati: idque te rogo planè ut ad me quæ scis, ut erunt; quæ putabis, ita scribas. *Vale. Dat. 12. Cal. Septemb.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 18.

Expectationem nobis non parvam attuleras, cum scripseras Varronem tibi pro amicitia confirmasse,

masse, c
simulac
essent; a
adversat
etiam ill
Fac (si
humani
Nam C
amat, c
fectione
neque e
obsecro
Vale.

Mteraru
teneba
quæ ru
erit, f
operâ
objur
rem &
esse a
fratre
obsec
Caler

M

masse, causam nostram Pompeium certè suscepturum, & simulac à Cæsare ei literæ quas expectaret, remissæ essent; autorem etiam daturum, utrum id nihil fuit? an adversatæ sunt Cæsaris literæ quas? An est aliquid in spe? etiam illud scripseras, eundem secundum comitia dixisse. Fac (si vides quantis in malis jaceam, & si putas esse humanitatis tuæ) me, fac de tota causa nostro certiozem. Nam Quintus frater homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, metuens (credo) defectionem animi mei. Tuæ autem literæ sunt variæ, neque enim me desperare vis, nec temerè sperare. Fac, obsecro te, ut omnia quæ à te prospici possunt, sciamus. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 3. 11.

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuncii, non optimus tamen autoribus & expectatio vestrarum literarum, & quod tibi ita placuerat, adhuc Theſſalonicæ tenebant; si accepero literas quas exspecto, si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferam: si non erit, faciam te certiozem quid egerim. Tu me, ut facis, operâ, consilio, gratiâ, adjuva. Consolari jam define; objurgare vero noli. Quod cum facis, ut ego tuum amorem & dolorem desidero! quem ita affectum meâ ærumnâ esse arbitror, ut teipsum consolari nemo possit. Quintum fratrem optimum humanissimumque sustentat. Ad me obsecro te, ut omnia certa perscribas. *Vale. Dat. 4. Calend. Quint.*

M. T. C. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 4.

Miseriæ nostræ potiùs velim quàm inconstantia tribuas, quod à Vibone, quò te arcessabamus, subito

subitò discessimus. Allata est enim nobis rogatio de perniciæ mea; in qua, quod confectum esse audiveramus, erat huiusmodi, ut mihi ultra quadraginta millia liceret esse. Illò cum pervenire non liceret, statim iter Brundisium versùs contuli ante diem rogationis, nè & Sicca, apud quem etiam, periret; & quod Melitæ esse non licebat. Nunc tui propera, ut nos consequare, si modò recipiemur. Adhuc invitamur benignè: sed quod superest, timemus. Me, mi Pomponi, valdè pœnitet vivere; qua in re apud me tu plurimum valuisti; sed hæc coràm; fac modò ut venias. *Vale.*

M. T. C. Attico S. ad Attic. lib. I. Epist. 12.

A Siam Quinto suavissimo fratri obtigisse audisti; non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor quàm ullius nostrum literæ nunciarent. Nunc quoniam & laudis avidissimi semper fuimus, & præter & cæteros *ῥα ἑλλήνες* [id est, *Græcorum studiosi*] & sumus & habemur, & multorum odia atque inimicitias Reipublicæ causâ suscepimus, *πανόλης ἀρετῆς μνησθεο* [id est, *omnimoda virtutis memor sis*;] curaque & effice, ut ab omnibus & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam quam ipsi Quinto dabo. Tu me velim certiore facias quid de meis mandatis egeris, atque etiam quid de tuo negotio. Nam ut Brundisio profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. Valde aveo scire quid agas. Idibus Mart. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 2. 10.

Volo ames constantiam meam. Ludos Antii spectare non placet: est enim *ὑποσολοικον* [id est, *subabsurdum*] cùm, velim vitare omnium deliciarum suspensionem, repente *ἀναφαίνεσθαι* [id est, *apparere*] non

solam

solam de
usque ad
fac ut
horâ qu
bernis.

NA
Antii c
ageretur
non soli
neque f
indican
exceptu
jam tei
tim ius
plenam
num tu
sciam.
nonas
te fort
Hæc i

Q
vidi,
movi
scribe
cundi
id ti
tia h
ac f

solùm delicatè, sed etiam ineptè peregrinantem. Quare usque ad nonas Maias te in Formiano exspectabo. Nunc fac ut sciam quo die te visuri simus. Ab Appii foro, hora quartâ ; dederam aliam paulò antè à tribus. Tabernis. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. ad. Attic. 2. 12.

Narro tibi ; planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat, Antii cùm essem, quo die non meliùs scirem Romæ quid ageretur, quam ii qui erant Romæ. Etenim literæ tuæ non solùm quid Romæ, sed etiam quid in Republica ; neque solùm quid fieret, verùm etiam quid tutum esset, indicant. Nunc, nisi siquid ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quanquam jam te ipsum exspecto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modò actorum, sed etiam opinionum tuarum ; ac diem quo Româ sis exiturus, cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie nonas Maias : eò si ante eam diem non veneris, Romæ te fortasse videbo : nam Arpinum quid ego te invitem ? Hæc igitur. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 3. Epist. 13.

Quod ad te scripseram, me in Epiro futurum, posteaquam extenuari spem nostram & evanescere vidi, mutavi consilium ; nec me Thessalonicâ commovi ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore uti secundum comitio aliquid de nobis in senatu ageretur ; id tibi Pompeium dixisse. Qua de re quoniam comitia habita sunt, tūque nil ad me scribis ; perinde habeo, ac si scripisses nihil esse ; mēque temporis non longinquum

ginq̃ui spe ductum esse molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis utilis fore videretur, eum nunciant, qui veniunt, nullum fore. In Tribunis Pl. designatis reliqua spes est; quam si expectaro, non erit; quod putes me causæ meæ ac voluntati meorum defuisse. Quod me sæpe accusas cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum videas, ut neminem unquam nec videris, nec audieris. Nam quod scribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi verò mens integra est; atque utinam tam in periculo fuisset, cum ego iis, quibus salutem meam charissimam esse arbitrabat, inimicissimis crudelissimisque usum sum: qui ut me paulum inclinari timore viderunt, sic impulerunt, ut omni suo scelere & perfidia abuterentur ad exitum meum. Non quoniam Cyzicum nobis eundem, quo citius ad me literæ perferentur, hoc velim diligentius omnia, quæ putaris me scire opus esse, perscribas. Quintum fratrem meum fac diligas, quem ego miser, si incolumem relinquo, non me totum periisse arbitror. *Vale. Non. Sextil.*

M. T. C. P. Att. S. ad. Attic. 3. 14.

EX tuis literis plenus sum expectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitria enim credo esse habita: quibus absolutis scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem, facio tuo jussu; & scio te me iis epistolis potius, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio nos nostris multis peccatis in hanc ærurnam incidisse; ea siqui casus ex parte correxerint, minùs molestè feremus nos vixisse & adhuc vivere. Ego propter viæ celebritatem, & quo.

autem cotidiana expectationem rerum novarum, non com-
videre. novi me adhuc Thessalonicā; sed jam extrudimur, non
Tribu. Plancio, (nam is quidem retinet,) verū ab ipso loco
ro, non minimè apposito ad tolerandam in tanto luctu calamita-
neorū. In Epirum idē, ut scripseram, non ivi, quōd
casum subiti mihi adversi nuncii venerant, & literæ: quare ni-
flictum hil esset necesse quā proximè Italiam esse. Hinc si quid
udieris, a comitiis audierimus, nos in Asiam convertemus; ne-
rore ex que adhuc stabat, quō potissimū; sed scies. Vale, 12.
utinam Cal. Sext. Thessalonicæ.

M. T. C. T. P. Attico S. ad. Attic. 4. 12.

Vestorius noster me per literas facit certiorē, te
Romā ad vii. Idus Maii putare profectum esse tar-
dius quā dixeras, quod minū valuisses. Si jam meliūs
vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos scri-
bas, ut mihi tui libri pateant, non secūs ac si ipse adesses,
tum cæteri, tum Varronis; est enim mihi utendum qui-
busdam rebus ex iis libris ad eos quos in manibus habeo;
tuos, ut spero, tibi valde probabo. Velim si quid fortē
novi habes, maximè à Quinto fratre, deinde à C. Cæsa-
re, & si quid fortē de comitiis, de Republica, (soles
enim tu hæc festinè odorari) conscribas ad me. Si nihil
habebis, tamen scribas aliquid. Nunquam enim mihi tua
epistola aut intempestiva aut loquax visa est. Maximè
autem rogo, rebus tuis, totōque itinere ex sententia con-
fecto, nos quamprimum revilas. Dionysium jube salvere,
Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 5. 3.

AD vi. Idus Majas veni in Trebulanum ad Pon-
tium; ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ sunt
C
tertio

tertio abs te die. Eodem autem ex Pompeiano Philotimo dederam ad te literas: nec verò nunc erat sanè quod scriberem. Qui de Republica rumores, scribe quæso: in oppidis enim summum video timorem; sed multa inania. Quid de iis cogites, & quando scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velis nescio: nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ simul in Trebulano redditæ sunt; quarum alteræ editum Publii Licinii habebant, (erant autem Nonis Maiis datæ) alteræ rescriptæ ad meas Minturnenses. Quàm vereor, ne quid fuerit *συνδαισμός* [id est, magis serium] in iis quas non accepi, quibus rescribi vis! Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam mihi dat egregiam. Jam deest quid scribam, & lucet. Beneventi cogitabam hodie: nostrâ continentia & diligentia faciemus satis. A Pontio, ex Trebulano, ad v. Idus Maias.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 5. 6.

Tarentum veni ad xv. Calend. Junii. Quòd Pontinum statueram expectare, commodissimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio confumere; eoque magis, quòd ei gratum esse id videbam, qui etiam à me petierit ut secum & apud se essem quotidianie. Quod concessi libenter. Multos enim ejus præclaros de Republica sermones accipiam: instruar etiam consiliis idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te brevior jam in scribendo incipio fieri, dubitans Romæne sis, an jam profectus: quod tamen quoad ignorabo, scribam aliquid potius quàm committam, ut, tibi cum possint reddi à me literæ, non reddantur; nec tamen jam habeo quid aut mandem tibi, aut narrem: mandavi omnia quidem quæ tu, ut polliceris, exhaustas; narrabo, cum aliquid habeo novi. Illud tamen

non

non des
gare u
ras, &

D quem q
erat no
etiam r
laudare
Id. De
letitia
hortari
tum ac
tentiis
hoc ju
De Re
dubium
planè i
verò p
esset e
ad 8. I
constit
multa
aliena
ni què
Fortun
tam a
ruere
scriber
gito.

non desinam, dum adesse putabo, de Cæsaris nomine rogare ut confectum relinquas. Avidè expecto tuas literas, & maximè, ut norim tempus profectionis tuæ. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 7. 4.

Dionyfium flagrantem desiderio tui mihi ad te, nec mehercule æquo animo; sed fuit concedendum: quem quidem cognovi cùm doctum, (quod mihi jam antè erat notum) tum sanctum, plenum officii, studiosum etiam meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare videor planè virum bonum. Pompeium vidi 4. Id. Decemb. Fuimus unà horas duas fortasse; magnâ lætitiâ mihi visus est affici meo adventu; de triumpho hortari, suscipere partes suas, monere, ne antè in senatum accederem quàm rem confecissem nè dicendis sententiis aliquem Tribunum alienarem. Quid quæris? In hoc iudicio & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Republica autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus: nihil ad spem concordiæ: planè illum ab se alienatum cùm antè intelligeret, tum verò proximè iudicasse: venisse Hircium à Cæsare, qui esset ei familiarissimus, ad se non accessisse: & cùm ille ad 8. Idus Decemb. vesperti venisset, Baldus de tota re constituisset, ad 7. ad Scipionem ante lucem venisse: multa de nocte profectum esse ad Cæsarem: hoc illi *non propriè dicitur* [id est, *signum indubitatum*] videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, ni quòd illum, cui etiam inimici alterum consulatum, Fortuna summam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in discrimen adducat: quòd si ruere cæperit, ne ego multa timeo, quæ non audeo scribere; sed ut nunc est, ad 3. Non. Jan. ad urbem cogo.

M. T. C. P. Attico S. ad Attic. 7. 6.

Planè deest quo. ad te scribam; nota omnia tibi sunt, nec ipse habeo à te quod expectem. Tantum igitur nostrum illud solenne servemus, ut ne quem isthuc euntem sine literis dimitamus. Republica valdè timeo; nec adhuc ferè inveni, qui non concedendum putaret Cæsari quod postularet, potiùs quàm depugnandum. Et illa quidem impudens postulatio opinione valentior; Cur autem nunc primùm ei resistamus, (*ὃ γὰρ ἀντὶ τοῦ μείζοντος τοῦ κακίου*) id est, [*non enim hoc majus sequeretur malum,*] quàm cùm quinquennium prorogabamus, aut cùm, ut absentis ratio haberetur, ferebamus? nisi fortè hæc illi tam arma dedimus, ut nunc cùm benè parato pugnaveremus. Dices, quid tu igitur sensurus es? Non idem quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda, nè armis decertetur; dicam idem quod Pompeius, neque id faciam humili animo: sed rursus hoc permagnum Reipub. malum est, & quodammodo mihi præter cæteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio dissidere. *Vale.*

M. T. C. P. Attico S. ad Attic. 7. 9.

Subitò consilium cepi, ut antequam luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo, lictoribus præsertim laureatis. De reliquo neque herculè quid agam, nec quid acturus sim, scio; irà sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilii. Tibi verò quid suadeam, cujus ipse consilium expecto? Cneus noster quid consilii ceperit, capiâtve, nescio, adhuc in oppidis edartatus; & stupent omnes. Si in Italia consistat, erimus unà: sin ceder, consilii res est adhuc incerti. Nili ego insanio, stultè omnia & incautè agi

judico.

judico.
cam ven

NI
erat eni
audieran
sertim t
literas t
quibus
videmu
de me la
tamen p
rebus co

BRe
en
trant.
sulibus,
noscend
pridie.
rant, se
tem Lu
num A
nuncian
ferat, (Ego au
mori]
manend
duces

judico. Tu quæso crebrò ad me scribe, vel quod in buccam venerit,

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 7. 17.

Nihil habeo quod ad te scribam : quinetiam eam epistolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi ; erat enim plena spei bonæ, quòd & conscionis voluntatem audieram, & illum conditionibus usuram putabam, præsertim suis. Ecce tibi 3. Nonas Februarii manè accepi literas tuas, Philotimi, Furnii, Curionis ad Fernium, quibus irridet L. Cæsaris legationem. Planè oppressi videmur, nec quid consilii capiam scio : nec mehercule de me laboro ; de pueris quid agam non habeo. Capuam tamen proficiscebar hæc scribens, quò faciliùs de Pompeiis rebus cognoscerem. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 7. 18.

Breviloquentem jam me tempus ipsum facit ; pacem enim desperavi. Bellum nostri nullum administrant. Cave enim putes quiesquam esse minoris his Consulibus, quorum ego jussu, spe audiendi aliquid & cognoscendi nostri apparatus, maximo imbri Capuam veni pridie. Non ut eram jussus. Illi autem nondum venerant, sed erant venturi, inanes, imparati. Cneus autem Luceriæ dicebatur esse, & adire cohortes Legionum Actianarum non firmissimarum. At illum ruere nunciant, & jam jamque adesse, non ut manum congerat, (quicum enim ?) sed ut fugam intercludat. Ego autem in Italia *ἡ συνταροδωρεῖν* [id est, *vel commori*] nec te id consulo ; sin extrâ, quid ago ? Ad manendum hyems, lictores improvidi, & negligentes duces ; ad fugam hortatur amicitia Cnei, causa

bonorum, turpitudine conjungendi cum tyranno: qui quidem incertum est, Phalarimne an Pisistratum sit imitaturus. Hæc velim explices, & me juves consilio. Et si te ipsum isthæc jam carere puto: sed tamen, quantum poteris. Ego siquid hæc hodie novi cognoro, scies; jam enim aderunt Consules ad suas Nonas. Tuas quotidie literas expectabo. Ad has autem, cum poteris rescribes. Mulieres & Cicerones in Formiano reliqui. *Vale.*

M.T.C. T. P. Attico S. ad Attic. lib. 7. 20.

PEdem in Italia video nullum esse, qui non in istius potestate sit. De Pompeio scio nihil; eumque, nisi in navim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem incredibilem! hujus autem nostri——! Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor & crucior. Tu cædem non sine causa times; non quò minùs quicquam expediat Casari ad diurnitatem victoriæ & dominationis; sed video quorum arbitrio sit acturus. Rectè sit: censeo cedendum de oppidis his; egeo consilii; quod optimum factu videbitur, facies; cum Philotimo loquere, atque adeò Terentiam habebis Idibus. Ego quid agam? quâ aut terrâ aut mari persequar eum, qui, ubi sit, nescio? Et si terrâ quidem, quî possum? mari, quo? Tradam igitur isti me? fac posse tutò; multi enim hortantur; num etiam honestè? Nullo modo quidem à te petam consilium, ut soleo. Explicari res non potest: sed tamen si quid in mentem venit, velim scribas; & ipse quid sis acturus. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 7. 22.

Philotimi literæ me quidem non nimis; sed eos qui in his locis erant admodum delectârunt. *Ec-*

ce post
Nigidi
bulium
um; co
militum
Non du
consilio

CU
d
lio veni
tamen f
quàm q
mo huc
malas c
dicam,
hoc nesc
re. Se
statim.

UN
subsidio
lem civi
tim &
Incredi
(video
esse. I
habeo.

ce postridie Cassii literæ Capuâ à Lucretio familiari ejus
Nigidium à Domitio Capuam venisse; eum dicere Vi-
bulium, cum paucis militibus è Piceno currere ad Cne-
um; confestim sequi Cæsarem, Domitium non habere
militum vim. Idem scripsit Consules Capuâ discessisse.
Non dubito quin Cneus in fuga sit, mo'ò effugiat. A
consilio fugiendi, ut tu censes, absum. *Vale.*

M.T.C. T.P. Attico S. ad Attic. 7. 23.

CUm dedissem ad te literas tristes, & metuo ne veras,
de Lucretii ad Cassium literis Capuâ missis, Cepha-
lio venit à nobis: attulit etiam à te literas hilariores, nec
tamen firmas, ut solet. Omnia facilius credere possim,
quàm quòd scribitis, Pompeium exercitum habere. Ne-
mo huc ita affert, omniâque quæ nolim. Rem miseram!
malas causas semper obtinuit: in optima concidit. Quid
dicam, nisi illud eum scisse, (neque enim erat difficile)
hoc nescisse? erat enim ars difficilis, rectè Remp. rege-
re. Sed jam jamque omnia sciemus & scribemus ad te
statim. *Vale.*

M. T. C. Attico S. ad Attic. 8. 7.

UNum etiam restat amico nostro ad omne dedecus,
ut Domitio non subveniat. At nemo dubitat, quin
subsidio venturus sit; ego non puto. Deferet igitur ta-
lem civem, & eos quos unà scis esse, cum habeat præfer-
tim & ipse cohortes 30? Nisi me omnia fallunt, deferet.
Incredibiliter pertimuit: nihil spectat nisi fugam, cui tu
(video enim quid sentias) me comitem putas debere
esse. Ego verò quém fugiam habeo; quem sequar, non
habeo. Quod enim tu meum consilium laudas, &

memorandum dicis, malle quòd dixerim me non Pompeio vinci, quàm cum istis vincere : ego verò malo : sed cum illo Pompeio qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur. Cum hoc verò, qui antè fugit, quam scit aut quem fugiat, aut quòd, qui nostra tradidit, qui patriam reliquit, Italiam deseruit ; si malui, contigit, victus sum. Quod superest, nec ista videre possum, quæ nunquam timui ne viderem ; nec mehercule istum, propter quem mihi non modò meis, sed memetiplo carendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, sive à Moneta (nemo enim solvit) sive ab Oppiis tuis contubernalibus. Cætera opposita tibi mandabo. *Vale.*

Cn. Pomp. Proconsf. M.T.C. Imp. S. ad Attic. 8. 14.

Tuas literas libenter legi. Recognovi enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. Consules ad eum exercitum quem in Apulia habui venerunt. Magnopere te hortor, pro tuo singulari perpetuòque studio in Rempub. ut te ad nos conferas, ut communi consilio Reipub. afflictæ opem atque auxilium feramus. Censeo viâ Appiâ iter facias, & celeriter Brundisium venias, Cura ut valeas.

Cn. Comp. Proconsf. L. Dom. S. ad Attic. 8. 18.

Miror te ad me nihil scribere, & potius ab aliis quàm à te de Republica certiores fieri. Nos disjectâ manu pares adversariis esse non possumus : contractis nostris copiis, spero nos & Republicæ & communi saluti prodesse. Quàmobrem cum constitisses, ut Vibullius mihi scripserat, ad 5. Id. Febr. Corfinio proficisci eum exercitu, & ad me venire, miror quid causæ fuerit quare consilium nu-

târis. N
est, te pr
Firmo p
tò enim
tibi celer
prius qu
excluder
id quod
primo qu
quas in
nos à no
ut illas
cohorres
tunas fu

Cn.

L It
in
potuiss
præsen
copiis
tibi sit
possis c
mus :
que en
satis co
cem :
Consu
tione
quamp
riorum
bus h

târis,

aris. Nam illa causa quam mihi Vibullius scribit levis est, te propterea moratum esse, quod audieris Cæsarem Firmo progressum in castrum Turentinum venisse. Quando enim magis appropinquare adversarius cœperat, cō tibi celerius egendum erat, ut te mecum jungeretis prius quàm Cæsar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere posset. Quamobrem etiam te rogo & hortor id quod non destiti superioribus literis à te petere, ut primo quoque die Luceriam advenires, antequam copiae, quas instituit Cæsar contrahere, in unum locum coactae, nos à nobis distrahunt. Sed, si erunt qui te impedian, ut illas suas servant æquum est me à te impetrare, ut cohortes quæ ex Piceno & Camerino venerunt, quæ fortunæ suas reliquerunt, ad missum facias. *Vale,*

Cn. Pomp. L. Dom. S. ad Attic. lib. 8. Epist. 20.

Literæ mihi à te redditæ sunt ad 14. Calend. Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfinium castra potuisse. Quod putavi, & præmonui, sit, ut nec in præsentia committere tecum prælium velit, & omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias conjungere optimorum civium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus: quod magis etiam tuis literis sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis confido, ut de omnibus fortunis Reipublicæ dimicem: neque etiam qui ex delectibus conscripti sunt à Consulibus convenerunt. Quare da operam, si ulla ratione etiam nunc efficere potes, ut explices, & huc quamprimùm venias, antequam omnes copiae adversariorum conveniant. Neque enim celeriter ex delectibus huc homines convenire possunt: & si convenirent, quan-

quantum iis committendum sit, quòd inter se non noti sunt, contra veteranas legiones, non te praterit. *Vale.*

M.T.C. T. P. Acilio S. ad Attic. lib. 8. Epist. 21.

Lippitudinis meæ signum tibi sit librarii manus, & eadem causa brevitatis; etsi nunc quidem quod scriberam nihil erat. Omnis expectatio nostra erat in nunciis Brundusinis. Si nactus hic esset Cneum nostrum, spes dubia pacis: sin ille antè transmisisset, exitiosi belli metus. Sed vidēsne in quem hominem inciderit Respublica? quàm acutum? quàm vigilantem? quàm paratum? Si mehercule neminem occiderit, nec cuiquam quicquam ademerit, ab iis qui eum maximè timuerant maximè diligeretur. Multùm mecum municipales homines loquuntur multùm rusticani; nihil prorsus aliud curant, nisi agros, nisi villulas nisi nummulos suos. Et vide quàm conversa res est: illum, cui antea confidebant, metuunt; hunc amant, quem timebant. Id quantis nostris peccatis virisque evenerit, non possum sine molestia cogitare. Quæ autem impendere putaram, scripseram ad te, & jam tuas literas expectabam. *Vale.*

C. Cæsar M.T.C. S. ad. Attic. 9. Epist. 5.

CUM Furnium nostrum tantùm vidissem, neque alioqui, neque audire me commodè potuisset properantem, atque essem in itinere, præmissis jam legionibus; præterire tamen non potui, quin & scriberem ad te, & illum mitterem, gratiâque agerem. Et si hoc officium & feci sæpe, & sæpius mihi facturus videor: ita de me mereris. Imprimis à te pecto, quoniam confido me celeriter ad urbem venturum, ut ibi te videam, ut

se non
aterit.
no consilio, gratiâ, dignitate, ope omnium rerum uti
possum. Ad propositum revertar; festinationi meâ bre-
vitatique literarum ignosces. Reliqua ex Furnio cogno-
ces. *Vale.*

21.

& ea-

d scri-

nun-

p, spes

li me-

lica?

a? Si

quam

ximé

un-

, nisi

quam

unt;

caris

tare.

, &

que

pro-

gio-

rem

hoc

or:

fido

ut

tuo

*C. Caesar C. Oppio & L. Cornelio Balbo S.
ad Atticum 9. 8.*

GAudeo mehercule vos significare literis quàm valde
probetis ea quæ apud Gorfinium sunt gesta. Con-
silio vestro utar libenter, & hoc libentiùs, quòd meâ
sponte facere constitueram, ut quàm lenissimum me præ-
berem; & Pompeium, darem operam ut reconciliarem.
Tentemus hoc modo, si possumus, omnium voluntates
recuperare, & diurnâ victoriâ uti; quoniam reliqui
crudelitate odium effigere non potuerunt, neq; victoriam
diutius tenere, præter unum L. Sullam, quem imitaturus
non sum. Hæc nova sit ratio vincendi, ut misericordiâ
& liberalitate nos muniamus. Id quemadmodum fieri
possit, nonnulla mihi in mentem veniunt, & multa repe-
ri possunt. De his rebus rogo vos ut cogitationem lus-
cipiatis. Cneum Magium, Pompeii præfectum, depre-
hendi; scilicet meo instituto usus sum, & eum statim
missum feci. Jam duo præfecti fabriûm Pompeii in me-
am potestatem venerunt, & à me missi sunt. Si volent
grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse
amicus, quàm iis qui & illi & mihi semper fuerunt ini-
micissimi; quorum artificiis effectum est, ut Respublica
in hunc statum perveniret. *Valete.*

M.T.C. Casari S. ad Attic. 9. Epist. 13.

UT legi tuas literas quas ab Furnio nostro
acceperam, quibus mecum agebas, ut ad ur-
bem

bem essem, te velle uti consilio & dignitate meâ,
 minùs sum admiratus. De gratia & de ope quid
 significares, mecum ipse quærebam: spe tamen de-
 ducebar ad eam cogitationem, ut te, pro tua admi-
 rabili ac singulari sapientia, de otio, de pace, de
 concordia civium agi velle arbitrarer; & ad eam
 rationem existimabas satis aptam esse & naturam
 & personam meam. Quòd si ita est, & si qua de
 Pompeio nostro tuendo, & tibi ac Reipublicæ re-
 conciliando, cura te attingit; magis idoneum quàm
 ego sum ad eam causam profectò reperiens neminem;
 qui & illi semper, & senatui, quamprimùm potui,
 pacis autor fui: nec sumptis armis, belli ullam par-
 tem attigi: jadicaviq; te eo bello violari, contra
 cujus honorem populi Romani beneficio concessum,
 inimici atque invidi niterentur. Sed ut eo tempore
 non modò ipse autor dignitatis tuæ fui, verùm
 etiam cæteros autor ad te juvandum; sic me nunc
 Pompeii dignitas vehementer movet: aliquot enim
 sunt anni, cùm vos duos delegi, quos præcipuè co-
 lerem, quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quam-
 obrem à te peto, vel potiùs precibus omnibus oro & ob-
 testor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias
 temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio
 bonus vir, gratus, pius denique, esse in maximi bene-
 ficii memoria possim. Quæ si tantùm ad me ipsum per-
 tinerent, sperarem me à te tamen impetraturum: sed,
 ut arbitror, & ad tuam fidem, & ad Rempublicam
 pertinet, me & ad utriusque vestrùm, & ad civium
 concordiam, per te, quàm accommodatissimum conser-
 vari. Ego, cùm antea tibi de Lentulo gratias egis-
 sem, cùm ei saluti, qui mihi fuerat, fuisses; tamen
 ejus lectis literis, quas ad me gratissimo animo de
 tua liberalitate beneficioque misit, eandem salutem
 à te accepisse putavi, quam ille: in quem si me intel-
 ligis

ligis esse
 esse possu

Balbu

CÆC
 pl
 eum val
 scripseri
 bam, C
 Brundisi
 us est B
 quæ visa
 in spem
 statim v
 nunc pu
 in spem
 impedia
 to: quò
 Nunc ex

EGO
 mansur
 fratris
 re in l
 ne nob
 Jam ac
 quâ; f
 quoad
 Res su
 omnia

ligis esse gratum, cura, obsecro, ut etiam in Pompeium esse possim. *Vale.*

Balbus M.T. Ciceroni Imp. S. ad Attic. lib. 9. 16.

CÆsar nobis literas perbreves misit, quarum exemplum subscripsi: brevitate epistolæ scire poteris eum valde esse distentum, qui tanta de re tam breviter scripserit. Si quid præterea novi fuerit, statim tibi scribam, Cæsar Oppio Cornelióque S. Ad vii. id. Mart. Brundisium veni: ad murum castrum posui. Pompeius est Brundisii: misit ad me Cnem Magium de pace: quæ visa sunt respondi. Hoc vos statim scire volui. Cum in spem venero de compositione aliquid me conficere, statim vos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc putas (mi Cicero) torqueri, postquam rursus in spem pacis veni, nequa res compositum eorum impediatur? Namque quod absens facere non possum, opto: quod si unà essem aliquid fortasse proficere possem. Nunc expectatione crucior. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 10. 2.

EGO cū accepissem tuas literas Nonis April. quas Cephalio attulerat, essēque Minturnis postridie mansurus, & indē protinus; sustinui me in Arcano fratris, ut, dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus; agerenturque nihilominus, quæ si ne nobis agi possunt, **M N E M O N E U T I C A.** Jam adest, & animus ardet; nec est quicquam, quod & quā; sed hæc nostra erit cura & peritorum. Tu tamen quoad poteris, ut adhuc secesti, nos consiliis juvabis. Res sunt inexplicabiles: fortunæ sunt committenda omnia: sine spe conamur ulla; melius si quid acciderit

rit mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum, quo ad me Tullia mea scripsit: sed & tempus alienum est & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo. *Vale.*

Cæsar Imp. M.T.C.Imp. S. ad Attic. 10. 8.

ET si te nihil temerè, nihil imprudenter facturum judicarem: tamen permotus hominum famâ, scribendum ad te existimavi, & pro nostra benevolentia petendum, ne quò progredereis inclinâtâ jam re, quâ integrâ etiam progrediendum tibi non existimâsses. Namq; & amicitia graviores injurias feceris, & tibi minus commodè consulueris, si non fortunæ obsequutus viderere. Omnia enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse videntur: nec causam secutus videris, (eadem enim tum fuit, cum ab eorum consiliis abesse judicâsti,) sed meum aliquod factum condemnâsse; quo mihi gravius abs te nihil accidere potest: quod ne facias, pro jure nostræ amicitia à te peto. Postremò, quid viro bono & quieto, & bono civi magis convenit, quàm abesse à civilibus controversiis? quod nonnulli cum probarent, periculi causâ sequi non potuerunt. Tu, explorato & viæ meæ testimonio, & amicitia judicio, neque tutius, neque honestius reperies quicquam, quam ab omni contentione abesse. XV. Cal. Maii ex itinere. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 11. Epist. 18.

DE illius ab Alexandria discessu, nihil adhuc rumoris; contrâque opinio, valde esset impeditum. Itaque nec mitto (ut constitueram) Ciceronem: & te rogo, ut me hinc expeditas; quodvis enim suppli-

cium

cium lev
nium sc
bellum i
esse me
alterum
ni mihi
stas, te
Sed hoc
Quare c
ut pote
rebus re

CU
scribis
quod m
tamen v
autem u
possit,
leviter
dum vi
Nihil h
bas, qu
est, dur
unquan

M. A

O C

cium levius est hac permansione. Hac de re & ad Antonium scripsi, & ad Balbum, & ad Oppium. Sive enim bellum in Italia futurum est, sive classibus utetur, hic esse me minimè convenit; quorum fortasse utrumque erit, alterum certè. Intellexi omninò ex Oppii sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum via esset; sed ut eum flectas, te rogo. Nihil omninò jam expecto nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquere velim, & cum istis, & rem ut poteris expedias, & mihi quamprimum de omnibus rebus rescribas. *Vale.* 12. Calend. Quint.

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 11. 19.

CUM tuis dare possem literas, non prætermisi, etsi quod scriberem non habebam. Tu ad nos & rariùs scribis quàm solebas, & brevius. Credo quia nihil habes quod me putes libenter legere aut audire posse. Veruntamen velim, si quid erit, quaecunque erit, scribas. Est autem unum quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit, quod nulla equidem habeo in spe. Sed quia tu leviter interdum significas, coges me sperare quod optandum vix est. Philotimus dicitur secedere Idibus Sextil. Nihil habeo de eo amplius. Tu velim ad ea mihi rescribas, quæ ad te antea scripsi. Mihi tantum temporis satis est, dum, ut in pessimis rebus, aliquid caveam, qui nihil unquam cavi. *Vale.* 11. Calend. sextil.

M. Antonius Conf. M. T. Ciceroni S. ad Attic. 14. 10.

Occupationibus est factum meis, & subitâ tuâ profectione, ne tecum coràm de hac re agerem; quam

quam ob causam vereor, ne absentia mea levior sit apud te. Quòd si bonitas tua responderit iudicio meo quòd semper habui de te gaudebo. A Cæsare petii, ut Sextum Clodium restituerit, impetravi. Erat mihi in animo etiam tum sic uti beneficio ejus, si tu concessisses: quò magis laboro, ut tuâ voluntate id per me facere nunc liceat. Quòd si duriores te ejus miseræ & afflictæ fortunæ præbes, non contendam ego adversus te: quamquam videor debere tueri Commentarium Cæsaris. Sed mehercule si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te profectò præbebis; & voles P. Clodium in optima spe pueram repositum existimare, non te infectatum esse, cùm potueris, amicos paternos. Patere, obsecro; re pro Republica videre gessisse simultatem cum patre ejus: non contempseris hanc familiam. Honestiùs enim & libentiùs deponimus inimicitias Reipublicæ nomina susceptas, quàm contumaciæ. Me deinde sine ad hanc opinionem jam nunc dirigere puerum, & tenero animo ejus persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. Quanquam tuam fortunam (Cicero) ac omni periculo abesse certum habeo; tamen arbitror malle te quietam senectutem & honorificam potiùs agere, quàm sollicitam. Postremò, meo jure te hoc beneficium rogo, nihil enim non tuâ causâ feci. Quod si non impetio, per me Clodio daturus non sum: ut intelligas, quanti apud me autoritas tua sit, atque eò te placabilior rem præbeas. *Vale.*

M. T. C. Planc. ad Attic. 16. 16.

Ignosces mihi, quòd cùm antea accuratissimè de Buthrotiis ad te scripserim, eadem de re sæpius scribam. Non mehercule, mi Plance, facio, quòd parùm confidam aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiae: sed cùm

tanta

anta res agatur Attici nostri, nunc verò etiam existima-
to, ut id quod probavit Cæsar, nobis testibus & obfig-
natoribus, qui & decretis & responsis Cæsaris interfu-
ramus, videatur obtinere potuisse: præsertim cum
ota potestas ejus rei tua sit, ut ea quæ Consules de-
reyerunt secundum æsaris decreta & responsa, non
licam comprobes, sed studiosè libentèrque comprobes.
El mini sic erit gratum ut nulla res gratior esse possit.
Eti jam sperabam, cum has literas accepisses, fore, ut
a quæ Superioribus literis à te petiissimus impetrata
essent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis
nunciatum erit te id fecisse, quod magna cum spe ex-
pectamus. Deinde enim confido fore, ut alio genere li-
terarum utamur, tibi que pro tuo summo beneficio gra-
tias agamus: Quod si acciderit, velim sic existimes,
non tibi tam Atticum, cujus permagna res agitur, quàm
me, qui non minùs laboro quàm ille, obligatum fore.
vale.

M. T. C. Capitoni S. ad Atticum 16. 17.

NON dubito quin mirère, atque etiam stomachè-
re, quod tecum de eadem re agam sæpius. Ho-
minis familiarissimi, & mihi omnibus rebus conjun-
ctissimi, permagna res agitur, Attici. Cognovi ego
tua studia in amico, etiam in te amicorum: mul-
tùm potes nos apud Plancum juvare. Novi humani-
tatem tuam; scio quàm sis amicis jucundus; nemo
nos in hac causa plus juvare potest quàm tu: & res
ista est firma, ut debet esse, quam Consules de Consilii
sententia decreverunt, cum & lege & tenatùs consulto
cognoscerent: tamen omnia posita putamus in Planci
tui liberalitate; quem quidem arbitramur, cum officii
tui & Reipublicæ causa decretum Consulium compro-
baturum, tum libenter nostrâ causâ esse facturum.

D

Ad

Adjuvabis igitur, mi Capito; quod ut facias, vehementer etiam atque etiam rogo. *Vale.*

Finis Libri Secundi.

L I B E R T E R T I U S .

Servius Sulpitius M. T. C. S. Fam. lib. 4. Epist. 5.

Posteaquam mihi renunciatum est de obitu Tulliae filiae tuae, sanè quàm, pro eo ac debui, graviter molestèque tuli, communèmq; eam calamitatem existimavi: qui si isthuc affuissem, neque tibi defuissem, coramque dolorem tibi declaràssem meum. Etsi genus hoc consolationis miserum atque acerbum est; propterea quia per quos id fieri debet, propinquos ac familiares, ipsi pari molestiâ afficiuntur, neque sine lacrymis multis id conari queunt, ut magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quàm aliis posse tuum officium præstare: tamen quæ in præsentia mihi in mentem venerunt, decrevi brevi ad te perscribere; non quòd ea te fugere existimem; sed quòd forsitan, dolore impeditus, minùs ea perspicias. Quid est quòd tantopere te commoveat dolor tuus intestinus? Cogita, quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit, ea nobis erepta esse quæ hominibus non minùs quam liberi chara esse debent; patriam, honestatem, dignitatem, honores omnes. Hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adjungi potuit? aut quì non in illis rebus exercitatus animus calère jam debet atque omnia minoris æstimare? An illius vicem (credo) doles, quoties in eam cogitationem necesse

esse est ut tu veneris, & nos sæpe incidimus, hisce temporibus non pessimè cum iis esse ælium, quibus sine dolore licitum est mortem cum vita commutare? Quid tibi rem fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum magis opere invitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? Ut cum aliquo adolescente primario conjuncta ætatem ageret? Licitum est tibi (credo) pro tua dignitate, ex hac juventute generum deligere, cujus fidei liberos tuos te tutò committere putares. An ut ea liberis ex sese pareret, quos cum florescentes viderit, lætaretur? qui rem à parente traditam per se tenere possent, honores ordinatim in Republica petaturi essent; in amicorum negotiis liberalitate suâ uterentur? Quid horum fuit, quod non prius quàm datum est ademptum sit? At verò, malum est liberos amittere. Malum, mihi hoc pejus sit, hæc sufferre & perpet. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus navigarem, coepi regiones circumcirca prospicere. Post me erat Ægina, ante Megara, dextrâ Piræus, sinistrâ Corinthus; quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Coepi egomet mecum sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrum interiit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot oppidorum cadavera projecta jacent? Visne tute (Servi) cohibere, & meminisse hominem te esse natum? Crede mihi, cogitatione eâ non mediocriter sum confirmatus. Hoc idem, si tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas. Modò uno tempore tot viri clarissimi interierunt, de Imperio præterea tanta diminutio facta est, omnes provinciæ conquassatæ sunt; in unius mulierculæ animula si jactura facta sit, tantopere commoveris; quæ si hoc

tempore non suum diem obiisset, paucis post annis
tamen ei moriendum fuit; quoniam homo nata tue-
rat. Etiam tu ab hisce rebus animum ac cogitationem
tuam avocâ, atque ea potiùs reminiscere quæ
digna tuâ personâ sunt: Illam quamdiu ei opus fue-
rat vixisse, unâ cum Republica fuisse; te patrem
suum, Prætorem, Consulem, Augurem vidisse; ado-
lescentibus primariis nuptam fuisse; omnibus bonis
propè perfunctam esse; cum Respublica occiderit, vi-
tâ excessisse. Quid est quod tu aut illa cum fortuna
hoc nomine queri possitis? Denique, noli te oblivisci
Ciceronem esse, & eum qui aliis consueveris præcipe-
re, & dare consilium; nec imitare malos medicos
qui in alienis morbis profitentur se tenere medicina
scientiam, ipsi se curare non possunt; sed potiùs, quæ
aliis tutò præcipere soles, ea tute tibi subijce, atque
apud animum propone. Nullus dolor est, quem
non longinquitas temporis minuat atque molliat.
Hoc te expectare tempus, tibi turpe est, ac non est
rei sapientiâ tuâ occurrere. Quod si quis etiam
inferis sensus est, qui illius amor in te fuit, pietâsque
in omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. De
hoc illi mortuæ; da cæteris amicis ac familiaribus
qui tuo dolore mœrent; da patriæ, ut, si qua in re
opus sit operâ & consilio tuo, uti possit. Denique
quoniam in eam fortunam devenimus, ut etiam huius
rei nobis serviendum sit; noli committere, ut quilibet
quam te putet non tam filiam quàm Reipublicæ tem-
pora & aliorum victoriam lugere. Plura me ad te
de hac re scribere pudet, nè videar prudentiæ tuæ
diffidere. Quare, si hoc unum proposuero, finem
faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam
pulcherrimè te ferre fortunam, magnâque ex ea
re te laudem adipisci: fac aliquando intelligamus
adversam quoque te æquè ferre posse; neque id ma-
jus

us quan
ibus hæ
et, cū
rebus qu
abeat,

M.

E Go
mo
uare p
acilè ex
um acq
possent,
dolorem
riis, qua
quanti i
animum
ora scilicet
Me aute
tudinis,
esse existi
sapienti
terdum
ant, qua
i in for
silium c
gestis a
& veste
summâ
runt, u
quam
amissis

us quàm debeat tibi onus videri, nè ex omnibus virtutibus hæc una tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cùm te tranquilliore animo esse cognovero, de iis rebus quæ geruntur, quemadmodumque se provincia habeat, certiozem faciam.

M. T. Cicero S. D. Serv. Sulp. Fam. Epist. 4, 6.

EGO vero (Servi) vellem, ut scribis, in meo gravissimo casu affuisses. Quantum enim præsens me adjuvare potueris, & consolando & propè æquè dolendo, acilè ex eo intelligo, quod literis tuis lectis aliquantum acquievi. Nam & ea scripsisti quæ levare luctum possent, & in me consolando non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti. Servius tamen tuus omnibus officiis, quæ illi tempori tribui potuerunt, declaravit, & quanti ipse me faceret, & quàm suum talem erga me animum tibi gratum putaret fore: cujus officia jucundiora scilicet sæpe mihi fuerunt, nunquam tamen gratiora. Me autem non oratio tua solùm, & societas penè ægritudinis, sed etiam authoritas consolatur: Turpe enim esse existimo me non ità ferre casum meum, ut tu tali sapientia præditus ferendum putas. Sed opprimor interdum, & vix resisto dolori, quòd ea me solatia deficient, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Nam & Q. Maximus, qui filium consularem, clarum virum, & magnum rebus gestis amisit, & L. Paulus, qui duos septem diebus, & vester Gallus, & M. Cato, qui summo ingenio, summâ virtute filium perdidit, iis temporibus fuerunt, ut eos tum ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex Repub! consequiebantur: mihi autem, amissis ornamentis iis quæ ipse commemoras, quæque

eram maximis laboribus adeptus, unum manebat illu-
 solatium, quod ereptum est. Non amicorum negotiis
 non Reipub. procuracione impediabantur cogitatione
 meæ: nihil in foro agere licebat: aspicere curiam non
 poteram: existimabam, id quod erat, omnes me &
 industriæ meæ fructus & fortunæ perdidisse. Sed cū
 cogitarem, hæc mihi tecum & cum quibusdam esse com-
 muna, & cū frangerem jam ipse me, cogeremque illi
 ferre toleranter, habebam quo confugerem, ubi conqui-
 escerem, cuius in sermone & suavitate omnes curas de-
 lorisque deponerem. Nunc autem hoc tam gravi vu-
 nere, etiam illa, quæ consenuisse videbantur, recrud-
 scunt. Non enim ut tum me à Republica mœstum da-
 mus excipiebat, quæ levaret; sic nunc domo mœrens à
 Rempublicam confugere possum, ut in ejus bonis acqui-
 escam. Itaque & domo absum, & foro, quod nec eum
 dolorem quem à Republica capio domus jam consolari
 potest, nec domesticum Respub. Quo magis te ex-
 specto, teque videre quamprimum cupio. Major mihi
 levatio afferri nulla potest, quàm conjunctio consuetu-
 dinis sermonumque nostrorum; quanquam sperabam
 tuum adventum (sic enim audiebam) appropinquare.
 Ego autem cū multis de causis te exopto quamprimum
 videre, tum etiam ante commentemur inter nos
 quâ ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod
 est totum ad unius Voluntatem accomodandum, & pru-
 dentis & liberalis, & (ut perspexisse mihi videor) nec
 me alieni, & tibi amicissimi. Quod cū ita sit
 magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda
 nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu & be-
 neficio quiescendi. *Vale.*

M. T. C. S. D. L. Luceio Q. Fil. Fam. lib. 5.

Epist. 12.

COram me tecum eadem hæc agere sæpe conantem deterruit pulor quidam penè subrusticus, quæ nunc expromam absens aulacius. Epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque (ut ego arbitror) reprehendendâ, nomen ut nostrum scriptis illustretur & celebretur tuis: quod etsi mihi sæpe ostendis te esse facturum, tamen ignoscas velim huic festinationi meæ. Genus enim scriptorum tuorum etsi erat semper à me vehementer expectatum, tamen vicit opinionem meam, meque ita vel cœpit, vel incendit, ut cuperem quàm celerrimè res nostras monumentis commendari tuis. Non enim me solum commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut vel autoritate testimonii tui, vel indicio benevolentia, vel suavitate ingenii, vivi perfruamur. Neque tamen hæc cum scribebam, eram ne- scius quantis oneribus premerè sulceptarum rerum & jam institutarum: sed quia videbam Italici Belli & civilis historiam jam penè à te esse perfectam, (dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri) deesse mihi nolui quin te admonerem, ut cogitares, conjuncti- ne malles cum cæteris rebus nostra contexere; an, ut multi Græci fecerunt, Callisthenes Troicum bel- lum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, (qui omnes à perpetuis suis historiis ea quæ dixi bella separaverunt;) tu quoque ita civilem conjuratio- nem ab hostilibus externisque bellis sejungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse: sed ad properationem meam quiddam

interest, non te expectare dum ad locum venias at statim causam illam totam & tempus arripere. Et simul si uno in argumento, unaque in personâ, mens tua tota versabitur, cerno jam animo, quanto omnia uberiora atque ornatiores futura sint. Neque tamen ignoro quàm impudenter faciam, qui primùm tibi tantum oneris imponam, (potest enim mihi denegare occupatio tua,) deinde etiam ut ornes me postulem. Quid si illa tibi non tantopere videntur ornanda? Sed tamen, qui semel verecundiæ fines transierit, eum & benè gnàviter oportet esse impudentem. Itaque te planè etiam atque etiam rogo ut & ornes ea vehementiùs etiam quàm fortasse sentis, & in eo leges historiæ negligas: gratiâque illam, de qua suavissimè quoddam in procemio scripsisti, à qua te affici non magis potuisse demonstras, quàm Herculem Xenophontium illum à voluptate; ea si me tibi vehementiùs commendabit, nè aspernere, amorique nostro plusculum etiam quàm concedit veritas largiare. Quòd si te adducemus ut hoc suscipias; erit (ut mihi persuadeo) materies digna facultate & copiâ tua. A principio enim conjurationis usque ad reditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse. In quo & illa poteris uti civilium commutationum scientiâ, vel in explicandis causis rerum novarum, vel in remediis incommodorum: cùm & reprehendes ea quæ vituperanda duces; & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis? & si liberiùs, ut consuevisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, insidias, prodicionem notabis. Multam etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt; plenam cujusdam voluptatis, quæ vehementer ani-

mos

mos ho
Nihil e
quàm
dines:
fuerunt
enim pr
tionem.
lestiâ,
etiam i
nostrum
nondas,
qui tun
quam
vum:
cum la
non ere
tur? I
retinet.
sæpe e
admira
am, sp
dantur
volupta
sentent
in qui
comple
eventor
actus,
porum.
aucupa
strem,
Neque
eos ma
eos qu
tem eg

mos hominum in legendo scripto retinere possit. Nihil est enim aptius ad delectationem Lectoris, quàm temporum varietates, fortunæque vicissitudines : quæ etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt jucundæ. Habet enim præteriti doloris secura recordatio delectationem. Cæteris verò, nullâ perfunctis propriâ molestiâ, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est jucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas, non cum quadam miseratione deiecit ? qui tum denique sibi avelli jubet spiculum posteaquam ei percontanti dictum est, Clypeum esse saluum : ut etiam in vulneris dolore æquo animo cum laude moreretur. Cujus studium in legendo non erectum Themistoclis fugâ, reditumque retinetur ? Etenim ordo ipse annalium mediocriter nos retinet, quasi enumeratione fastorum. At viri sæpe excellentes ancipites varique casus habent admirationem, expectationem, lætitiâ, molestiam, spem, timorem : si verò exitu notabili concludantur, expletur animus jucundissimæ lectionis voluptate. Quid mihi acciderit optatiùs, si in hac sententia fueris, ut à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiam complecteris, secernas hanc quasi fabulam rerum eventorumque nostrorum ? Habeat enim varios actus, multasque actiones & consiliorum & temporum. At non vereor rē assentariunculâ quadam aucupari tuam gratiam videar, cum hoc demonstrarem, me à te potissimum ornari celebrarique velle. Neque enim tu is es qui, quis scis, nescias ; & qui non eos magis qui te non admirentur, invidos, quàm eos qui laudent assentatores, arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per

per eum commendari velim, qui non ipse quoque in me commendando propriam ingenii gloriam consequatur. Neque enim Alexander ille, gratia causa, ab Apelle potissimum pingi, & à Lysippo fingi volebat; sed quod illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi, gloriae fore putabat. Atque illi artifices, corporis simulacra ignotis nota faciebant: quæ vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari viri. Nec minus enim est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem suam passus est esse, quam qui in eo genere laborarunt: unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omnes imagines hominum statuasque superavit. Atque hoc præstantius mihi fuerit, & ad lætitiā animi & ad memoriæ dignitatem, si in tua scripta pervenero, quam si in cæterorum. Quod non ingenium mihi solum suppeditatum fuerit tuum, sicut Timoleonti à Timæo, aut ab Herodoto Themistocli; sed etiam autoritas clarissimi & spectatissimi viri, & in Reipub. maximis gravissimisque causis cogniti atque imprimis probati: ut mihi non solum præconium, quod, cum in Sigæum venisset, Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit; sed etiam grave testimonium impertitum clari hominis magnique videatur. Placet enim Hector ille mihi Nevianus, qui non tantum laudari se lætatur, sed addit etiam, à laudato viro. Quod si à te non impetro, hoc est, si qua te res impedierit, (neque enim fas esse arbitror, quicquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse facere quod nonnulli sæpe reprehendunt: scribam ipse de me, multorum tamen exemplo & clarorum virorum. Sed, quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere vitia: & verecundiùs ipsi de se scribant necesse est, si quid est laudandum; & prætereant, si quid forte reprehendendum est. Accedit etiam, ut minor sit fides, minor

au

autho
recu
cum c
nomin
dorum
adhib
Hæc r
vitabi
rere,
stroru
datur
petam
scripsi
ceteri
noime
bus q
mihi
merita
pus al
& ea c

M
let, u
nis ha
rum e
ciliùs
mihi
Pomp
quæ n
ducit,
lio, v

authoritas: multi denique reprehendant, & dicant, vecundiores esse præcones ludorum gymnycorum; qui cum cæteris coronas imposuerint victoribus, eorûmque nomina magnâ voce pronunciaverint, cum ipsi ante ludorum missionem coronâ donentur, alium præconem adhibeant, nè suâ voce ipsi se victores esse prædicent. Hæc nos vitare cupimus; & si recipis causam nostram, vitabimus: idque ut facias, rogatus. Ac nè fortè mirere, cur, cum mihi sæpe ostenderis te accuratissimè nostrorum temporum consilia atque eventus literis mandaturum, à te id nunc tantò pere & tam multis verbis petamus; illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, testinationis, quòd alacres animo sumus, ut & ceteri viventibus nobis, ex libris tuis noscognoscant, & noimet ipsi vivi gloriolâ nostrâ perfruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam, conficiam commentarios rerum omnium; sin autem differs me in tempus aliud, coràm tecum loquar. Tu interea non cessabis, & ea quæ habes instituta perpolies, nosque diliges. *Vale.*

M. T. C. T. P. Attico S. ad Attic. 8. 3.

Maximis & miserrimis rebus perturbatus, cum coram tecum mihi potestas deliberandi non esset, uti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem cunctis hæc est, si Pompeius Italiâ cedat, (quod eum facturum esse suspicor,) quid mihi agendum putes: & quò facilius consilium dare possis, quid in utramque partem mihi in mentem veniat, explicabo brevè. Cum merita Pompeii summa erga salutem meam, familiaritâsque quæ mihi cum eo est, tum ipsa Reipub. causa me adducit, ut mihi vel consilium meum cum illius consilio, vel fortuna conjungenda esse videatur. Accedit illud,

illud, si maneo & illum comitatum optimorum & clarissimorum civium desero, cadendum est in unius potestatem; qui etsi multis rebus significat se nobis esse amicum, &, ut esset, à me est, (tute scis) propter suspicionem hujus impendentis tempestatis, multò antè provilum: tamen utrumque considerandum est, & quanta ei fides sit habenda; & si maximè exploratum sit eum nobis amicum fore, sitne viri fortis & boni civis, esse in ea urbe, in qua, cum summis honoribus imperiisque usus sit, res maximas gesserit, sacerdotio sit amplissimo præditus, non futurus sit sui juris, lubeundumque periculum sit cum aliquo fortè dedecore, si quando Pompeius Rempub. recuperaverit. In hac parte hæc sunt: vide nunc quæ sint in altera. Nihil actum est à Pompeio nostro sapienter, nihil fortiter, addo etiam nihil nisi contra consilium autoritatèque meam. Omitto illa vetera; quòd istum in Rempub. ille aluit, auxit, armavit; ille legibus per vim, & contra auspicia, ferendis autor; ille Galliæ ulterioris adjunctor; ille gener; ille in adoptando P. Clodio, augur; ille restituendi mei, quam retinendi studiosior; ille Provinciæ propagator; ille absentis in omnibus adjutor. Idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor Reipub. coepit, contendit, ut decem Tr. Pl. ferrent, ut absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quadam suâ, Marcóque Marcello Consuli finienti provincias Gallicas Calend. Martii restitit. Sed ut hæc omittam; quid scœdus, quid perturbatius hoc ab urbe discessu, sive potius turpissimâ fugâ? quæ conditio non accipienda fuit potius, quàm relinquenda patria? Malæ conditiones erant, fateor: sed numquid hoc pejus? At recuperabit Rempublicam. Quando? aut quid ad eam spem est parati? Non

ager

ager P
bem?
adver
vires,
defon
Italia
ga &
tione.
defuga
num,
autem
sensiss
in al
pidi.
& sine
tii, q
Eum
quem
Cæsar
Inter
navig
cum
iumm
autem
nâsqu
putab
bere p
quam
lestum
jam
lum
mus.
locus
Philip
rius,

ager Picenus amissus? Non patefactum iter ad urbem? non pecunia omnis, & publica & privata, adversario tradita? Denique, nulla causa, nullæ vires, nulla sedes quo concurrant, qui Rempub. defensam velint. Apulia delecta est, inanissima pars Italiæ, & ab impetu hujus belli remotissima; fuga & maritima opportunitas visa quæri desperatione. Invitè cepi Capuam: non quod munus illud defugerim, sed in eâ causâ, in quâ nullus esset ordinum, nullus apertus privatorum dolor; bonorum autem est aliquis, sed hebes, ut solet, & ut ipse sensissem; multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem; multi mutationes rerum cupidum. Dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio & sine pecuniis. Itaque habui nihil omnino negotii, quod ab initio vidi, nihil quæri præter fugam. Eum si nunc sequar, quonam? cum illo? non: ad quem cum essem profecturus, cognovi in his locis esse Cæsarem, ut tutò Luceriam advenire non possem. Interro mari nobis, incerto cursu, hyeme maximâ, navigandum est. Agè jam, cum fratre, an sine? cum filio? an quo modo? In utraque enim res summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absentes, fortunâsque nostras? Acrior quàm in cæterorum, quod putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Agè jam has compedes, fascès (inquam) hos laureatos efferre ex Italiâ, quam molestum est? Quis autem locus erit nobis tutus, ut jam placidis iuramur fluctibus antequam ad illum venerimus? Quà autem, aut quò nihil scimus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus; idem fecero quod in Cinnæ dominatione Philippus, quod L. Flaccus, quod Quintus Marius, quoquo modo ea res, huic quidem cecidit; qui tamen

tamen ita dicere solebat, se id fore videre quod factum est; sed hoc malle, quam armatum ad patriæ moenia accedere. Aliter Thrasybulus & fortasse melius. Sed est certa quædam illa Mutii ratio, atque sententia; est id etiam Philippi; &, cum sit necesse, servire tempori, & non amittere tempus cum sit datum. Sed in hoc ipso habent tamen iidem fasces molestiam. Sit enim nobis amicus, quod incertum est, sed sit, deteret triumphum: Non accipere periculum sit, an accipere non invidiosum ad bonos? O rem (inquis) difficilem, & inexplicabilem! Atqui explicanda est. Qui enim fieri potest? At ne me existimes ad manendum esse propensorem, quod plura in ea parte verba fecerim: potest fieri, quod sit in multis quæstionibus, ut res verbosior hæc fuerit, illa verior. Quamobrem, ut maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium velim. Navi & in Cajeta est parata nobis, & Brundisii. Sed ecce nuntii, scribente me hac ipsa nocte in Caleno; ecce literæ, Cæsarem ad Corfinium; Domitium Corfinii cum firmo exercitu & pugnare cupiente. Non puto etiam hoc Cneum nostrum commissurum, ut Domitium relinquat, etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat; legionem, Fausto conscriptam, in Siciliam sibi placere a consule duci, scripserat ad Consules. Sed tu pe Dominum erit deserere, implorantem ejus auxilium. Est quædam spes, mihi quidem non magna, sed in his locis firma, Afranium in Pirenæo cum Trebonio pugnassem, pulsum Trebonium, etiam Fabium tuum transisse, cum cohortibus; summa autem, Afranium cum magnis copiis adventare. Id si est, in Italia fortasse manebitur. Ego autem, cum esset incertum iter Cæsaris, quod vel ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeium misi & literas; ipse,

nè

è quo i
scripsit
nullum
uum.

M.

ET si
tisc
bam; i
maximo
ne adsc
nauten
miviri,
prætere
omnes,
mihico
se dubi
tempera
Cons p
possim
diponte
neque p
omnis a
nego: s
Et tam
gamem
in consi
te Juve
discipli
tum Ne
tus con
utavit,
tantum

de quo inciderem, reverti Formias. Hæc te scire volui, scripsique sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum. *Vale.*

M. T. C. Dolabellæ Conf. S. ad Attic. 14. 15.

Etsi contentus eram (mi Dolabella) tuâ gloriâ, fatisque ex ea magnam lætitiâ voluptatémque capiebam; tamen non possum non fateri, cumulari me maximo gaudîo, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni (conveni autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causâ in hæc loca veniunt: præterea & municipes frequentes necessarii mei,) quin omnes, cum te summis laudibus ad cœlum extulerint, mihi continuò maximas gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu. meis præceptis & consiliis obtemperans, præstantissimum te civem, & singularem Conf. præbeas. Quibus ego (quanquam ego verissimè possum respondere, te, quæ facias, tuo iudicio & tuâ sponte facere, nec cuiusquam egere consilio, tamen) neque planè assentior, nè imminuam tuam laudem, si omnis à me consiliis profecta vldeatur; neque valde nego: sum enim avidior, etiam quàm satis est, gloriæ. Et tamen non alienum est à dignitate tuâ, quod ipsi Agamemnoni regum Regi fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiendis Nestorem: mihi vero gloriosum, te Juvenem Conf. florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cum ad eum agrotum Neapolim venissem, quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen antequam me planè salutavit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi. cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis

sororis filium valerem, jam salvi esse possemus. Dolabella verò tuo & gratulor, & gratias ago; quem quidem post te Consulem, solum possem verè Consulem dicere. Dein multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil Reipublicæ salutarius; atque hæc una vox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere, meque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiari. Quanquam, mi Dolabella, (hæc enim occupatus sum,) libentius omnes meas, si modo sint aliquæ meæ, laudes ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhaurerim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, qua tum tu intelligere potuisti; tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius: nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi (ut scis) M. Brutum, propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem atque constantiam: Tamen Idibus Martiis tantum accessit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi jam pridem cumulatim etiam videbatur. Quis erat qui putaret, ac eum amorem quem erga te habebam, posse aliqui accedere? Tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare, quid est quod ego te hortor ut dignitati & gloriæ servias? Proponam tibi claros viros, quod facere solent qui hortantur? Neminem habeo clariorem quam te ipsum: te imitere oportet, tecum ipse certes: nec licet quidem tibi jam, tantis rebus gestis, non tu similem esse. Quod cum ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, aut tum ma severitas animadversionis non modo non in-

diofa,
 bus, r
 tunâ q
 sed co
 genii,
 nihil i
 ad cau
 tem ti
 berâst
 Neque
 sti, se
 debes
 endos,
 um lib
 plura
 nōsqu
 Dolab

diosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortunâ quâdam contigisset, gratularer felicitati tuæ : sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenii, atque consilii. Legi enim concionem tuam : nihil illâ sapientius ; itâ pedetentim tum accessus à te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertendi omnium consensu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & civitatem metu. Neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum. Quo facto intelligere debes in te positam esse Remp. tibi que non modo tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coràm plura propediem, ut spero. Tu, quoniam Rempub. nòsque conservas, fac ut diligentissimè te ipsum, mi Dolabella, custodias. *Vale.*

M. T. C. Bruto S. ad Brutum Epistola 3.

Nostræ res meliori loco videbantur : scripta enim ad te, certò scio, quæ gesta sunt. Quales tibi sæpe scripsi, Consules tales extiterunt. Cæsaris verò pueri mirifica indoles virtutis. Utinam tam facilè eum florentem & honoribus & gratiâ regere ac tenere possimus, quàm facilè adhuc tenuimus. Est omnino illud difficilius; sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maximè per me, ejus operâ nos esse salvos. Et certè, nisi is Antonium ab urbe avertisset, periissent omnia. Triduo verò aut quadriduo ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam perculsa civitas tota ad te se cum conjugibus & liberis effundebat: eadem recreata ad 12. Calen. Maias te huc venire, quàm se ad te ire, malebat. Quo quidem die magnorum laborum meorum multarumque vigiliarum fructum cepi maximum, si modò est aliquis fructus ex solidâ verâque gloria. Nam tantæ multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus; ab ea tum usque in Capitolium deductus, maximo clamore atque plausu in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane, neque enim esse debet. Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, congratulatioque me commovet; propterea quòd, popularem me esse in populi salute, præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire. Me velim de tuis rebus consiliisque facias diligentissimè certiore: Illudque consideres, nè tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit Senatus, sic populus Romanus, nullos unquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quàm eos cives qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor & prosequor, omnibus bonis approbantibus

Tu qu
trium
duos,
Hirti
diebus
rat vu
quias
autem
sunt.
tantur
pertine
natim
à te co
lend. M

Tu quid de hac re sentis, tui iudicii est ; ego sic sentio, trium fratrum unam & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bonos, amisimus. Hirtius quidem in ipsa victoria occidit, cum paucis diebus magno praelio ante vicisset. Nam Pansa fugerat vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonii sectam secuti sunt. Itaque Senatûs consultum plerique interpretantur etiam ad tuos, sive captivos, sive dedititios pertinere. Equidem nihil differui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, quod ita statueram, a te cognoscere causam ejus Senatum oportere. 10. Calend. Maias.

E 2

M. Brutus

M. Brutus M.T.C.S.D. ad Br. Epist. 4.

Quantâ sim lætitiâ affectus, cognitis rebus Bruti nostri & Consulum, facilius est tibi existimare quàm mihi scribere. Cùm alia laudo, & gaudeo accidisse; tum quòd Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adjumento. Quod scribis, trium Antoniorum unam atque eandem causam esse; quid ego sentiam, mei iudicii esse: statuo nihil, nisi hoc, Senatûs aut Populi Romani iudicium esse de iis civibus qui pugnantes non interierint. At hoc ipsum; inquires, iniquè facis, qui hostilis animi in Rempub. homines, cives apelles: imò iustissimè, quod enim nondum Senatus censuit, nec populus Romanus iussit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quòd ei quem me occidere res non coegit, neque crudeliter quidquam eripui, neque dissolutè quidquam remisi, habuìque in mea potestate, quoad bellum fuit. Multò quidem honestius iudico, magisquæ quod concedere possit Respub. miserorum fortunam non insectari, quàm infinita tribuere potenti- bus, quæ cupiditatem & arrogantiam incendere possint. Qua in re (Cicero vir optime, ac fortissime, mihi quæ merito, & meo nomine, & Respub. charissime,) nimis credere videris Ipei tuæ, statimque, ut quisque aliquid rectè fecerit, omnia dare ac permittere: quasi non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moneri patieris, præsertim de communi salute: facies tamen quod tibi visum fuerit: etiam ego, cum me docueris. Nunc, (Cicero,) nunc agendum est, ne frustrâ oppressum esse Antonium gavisi simus, neu semper primi cujusque mali causa excidendi, causa sit cur aliud

re;

renascatur illo pejus. Nihil jam neque opinantibus aut patientibus nobis adversi evenire potest, in quonon cum omnium culpa, tum præcipuè tua futura sit; cujus tantam authoritatem Senatus ac populus Romanus non solum esse patitur, sed etiam cupit, quanta maxima in libera civitate unius esse potest: quam tu non solum bene sentiendo, sed etiam prudenter tueri debes. Prudentia portò, quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abunde adsunt, ut cum quolibet antiquorum comparari possint tuæ virtutes. Unum hoc,trato animo liberalique profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim senatus cuiquam dare debet quod malè cogitantibus exemplo aut præsidio sit. Itaque timeo de consulatu, è Cæsar tuus altiùs se ascendisse putet decretis tuis, quàm inde, si Consul factus sit, descensurum. Quod Antonius ab alio relictum regni instrumentum occasione regnandi habuit; quonam animo fore putas, si quis autore non tyranno interfecto, sed ipso Senatu, utat se imperia quælibet concupiscere posse? Quare tam & facilitatem & providentiam laudabo tuam, tam exploratum habere coepero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extraordinariis fore contentum. Aliquæ igitur, inquit, culpæ reum me facies? prorsus alienæ, si provideri potuit nè existeret, quod utinam spectare possis timorem de illo meum. His literis scriptis, te Consulem factum audivimus. Tum vero incipiam proponere mihi Remp. justam, & jam satis contentem viribus, si isthuc videro. Filius valet, & Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus ex castris:

M.T.C. Tyron. S.P.D. Fam. 16. 9.

NOs à te, ut scis, discessimus ad quartum Nonas Novemb. Leucadem venimus ad Octavum Id. Novemb. ad septimum, Actium : ubi, propter tempestatem, ad sextum idus morati sumus. Indè, ad quintum Idus, Corcyram bellissimè navigavimus. Corcyrae fuimus usque ad decimum sextum Calend. Decemb. tempestatibus retenti. Ad 15 Calend. Decemb. à portu Corcyraeorum ad Cassiopen, stadia 120 processimus. Ibi retenti ventis fuimus usque ad nonum Calend. Interea, qui cupidè protecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die coenati solvimus. Indè Austro lentissimo, cœlo sereno, nocte illâ & die postero, in italiam ad Hydruntem ludibundi pervenimus : eodemque vento postidiè (id erat ad septimum Calend. Decemb. horâ quartâ) Brundusium venimus : eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introiit Terentia quæ te facit plurimi. Ad quintum Calend. Decemb. servus Cnei Plancii Brundusii tandem aliquando mihi à te expectatissimas literas reddidit datas Idibus Novemb. quæ me molestiâ valde levaverunt ; utinam omnino liberâssent. Sed tamen Asclepiades medicus planè confirmat, propediem te valentem fore. Nunc quidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me novi : scio te omnia facturum, ut nobiscum quamprimum sis : sed tamen ita velim, ut nè quid properes. Symphoniam Lysonis velim vitasses, nè in quartam hebdomadam incideres. Sed quando pudori tui maluisti obsequi quàm valetudini, reliqua cura. Curio misi, ut medico honos haberetur, & tibi dare quod opus esset : me, quæ jussisset, curaturum. Equum

& mul
Calend
nia m
petam
stus su
& diffi
is solet
ne cuju
omnem
mem p
ciam, r
de te so

& multum Brundisii tibi reliqui. Romæ vereor nè ad
Calend. Jenuar. magni tumultus sint. Nos agemus om-
nia modice. Reliquum est, ut te hoc rogem, & à te
petam, nè temerè naviges. Solent nautæ festinare quæ-
stus sui causâ. Cautus sis, mi Tyro. Mare magnum
& difficile tibi restat. Si poteris, cum Mescinio, cautè
is solet navigare, si minus, cum honesto aliquo homi-
ne cujus autoritate navicularius moveatur. In hoc
omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolu-
mem præstiteris, omnia à te habebō. Etiam atque e-
ciam, noster Tyro, vale. De medico Curio Lysoni
de te scripsi diligentissimè. *Vale & salve.*

Libri Tertii Finis.

LIBER QVARTVS.

M.T.C. Servio Sulpitio S.P.D. Fam. lib. 13.
Epist. 17.

Marcas Curius, qui Patris negotiatur, multis, & magnis de causis à me diligitur. Nam & amicitia per vetus mihi cum eo est, ut primum in forum veni, instituta; & Patris cum aliquoties antea, tum proxime hoc miserrimo bello domus ejus tota mihi patuit; quâ, si opus fuisset, tam essem usus quàm meâ. Maximum autem mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris cujusdam necessitudinis, quod est Attici nostri familiarissimus, eumque unum præter ceteros observat ac diligit. Quem si tu jam tortè cognovisti, puto me hoc, quod facio, facere serjûs. Ea enim est humanitate & observantiâ, ut eum tibi jam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magis vopere à te quæso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas literas contulisti, quàm maximus postea commendatione nostrâ cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minùs te tibi obtulit, aut eum nondùm satis habes cognitum, aut quæ causa est cur majoris commendationis indigeat, sic tibi eum commendo, ut neque majore studio quenquam, neque justioribus de causis, commendare possim. Faciâmque id quod debent facere si qui religiôsè & sine ambitione commendant. Spondebo enim tibi, vel potius spondeo,

ondeo, in meque recipio, eos esse M. Curii mores,
amque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut
um & amicitia tua, & tam accurata commendatio-
e, si tibi sit cognitus, dignus sis existimaturus.
Mihî certè gratissimum feceris, si intellexero has lite-
as tantum, quantum scribens confidebam, apud te
condus habuisse. *Vale.*

M. T. C.

M. T. Cicero *2. Thermo Propr. S. P. D. Fam.*
13 Epist. 57.

QUò magis quotidie ex literis nunciisque bellum magnum esse in Syria cognosco, eo vehementiùs à te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Anneium legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus operâ, consilio, scientiâ rei militaris, vel maximè intelligo me & Remp. adjuvari posse. Quòd nisi tanta res ejus ageretur, nec ipse adduci potuisset ut à me discederet; neque ego, ut eum à me dimitterem. Ego in Ciciliam proficisci cogito circiter Calend. Maii. Ante eam diem Anneius ad me redeat oportet. Illud quod tecum & coràm & per literas diligentissimè egi, id te nunc etiam atque etiam rogo, curâ tibi sit, ut suum negotium quod habet cum populo Sardiniano pro causâ veritate, & pro sua dignitate, conficiat. Intellexi ex tua oratione, cùm tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneii causâ omnia velle. Sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quàm si intellexero per te illum ipsum negotium ex sententia confecisse. Idque quàm primùm ut efficias, te etiam atque etiam rogo, *Vale.*

M. T. C. P. Silio Propr. S. P. D. Fam. 13. 63.

NON putavi fieri posse ut mihi verba deessent, sed tamen in C. Lænio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis; sed tamen ut planè perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego & frater meus, qui mihi charissimus est, C. Lænium. Id fit cum plurimis ejus officiis, tum summà ejus probitate & singulari modestià. Eum ego à me invitissimus dimisi, cum propter familiaritatem & consuetudinis suavitatem, tu quoque concilio ejus fidei ac etiam bono libenter utebar. Sed vereor nè jam mihi superesse verba putes, quæ dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis me, de quo ea suprà scripserim, debere commendare. A teque vehementer etiam atque etiam peto, ut, quod habet in tua Provincia negotii, expedias; quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem facillimum liberalissimumque cognosces. Itaque te rogo ut eum solum, liberum, conlectis ejus negotiis per te, quamprimùm ad me remittas. Id mihi iratrique meo gratissimum feceris. *Vale.*

M. T. C.

M. T. C. Terentia, Tullia, & Frater, & Filius.
Tyroni S. P. D. Fam. lib. 16. Epist. 21.

ET si opportunitatem operæ tuæ omnibus locis desidero, tamen non tam meâ quàm tuâ causâ doleo, te non valere. Sed quando in quartanam conversa est vis morbi, (sic enim scribit Curius,) spero te diligentia adhibitâ, etiam firmiorem fore. Modò fac, id quod humanitatis tuæ est, nè quid aliud cures hoc tempore, nisi ut quàm commodissimè convalescas. Non ignoro quantum ex desiderio labores; sed erunt omnia facilia, si valebis. Festinare te nolo, nè nauseæ molestiam suscipias æger, & periculosè hyeme naviges. Ego ad urbem accessi prid. Non. Januar. Obviâ mihi sic est proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidi in ipsam flammam civilis discordiæ, vel potius belli: cui cum cuperem mederi, &, ut arbitror, possem, cupiditates certorum hominum (nam ex utraque parte sunt qui pugnare cupiunt) impedimento mihi fuerunt. Omnino & ipse Cæsar, amicus noster, minaces ad Senatum & acerbas literas miserat; & erat adhuc impudens, qui exercitum & provinciam invito Senatu teneret; & Curio meus illum incitabat. Antonius quidem noster & Qu. Cassius, nullâ vi expulsi, ad Cæsarem cum Curione profecti erant. Posteaquam Senatus Consulibus, Prætoribus, Tribunis plebis, & nobis (qui Proconsules sumus) negotium dederat, ut curaremus nè quid Respub. detrimenti caperet; nunquam majore in periculo civitas fuit, nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem. Omnino ex hac quoque parte diligentissimè bellum comparatur. Id sit autoritate & studio Pompeii nostri, qui Cæsarem serò coepit timere. Nobis inter has turbas Senatus tamen frequens flagitavit triumphum: sed
Len-

Epistolarum Liber IV.

entulus Consul, quò magis suum beneficium faceret,
mul at que expedisset quæ essent necessaria de Repub.
xit se relaturum. Nos agimus nihil cupidè, eoque
nostra pluris autoritas. Italiæ regiones descriptæ
nt, quam quisque partem tueretur, nos Capuam
mpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam
ra ut valeas, literalique ad me mittas quotiescunque
abebis cui des. Etiam atque etiam vale. Dat. pridie
us Januar.

M.T.C.

Epistolarum Liber IV.

M. T. C. Cne. Pomp. Proc. S. ad Attic. lib. 8. Epist. 1.

Cum ad te literas misissem, quæ tibi Canusii reddi sunt, suspicionem nullam habebam, te Reipub. ca-
sâ mare transiturum, erâmque in spe magna, fore, ut
Italia possemus, aut concordiam constituere, (quâ mi-
nihil utilius videbatur,) aut Remp. summa cum di-
nitate defendere. Interim, nondum meis literis ad
perlatis, ex iis mandatis quæ D. Aelio ad Consules ded-
ras, certior tui consilii factus, non expectavi dum mi-
hi à te literæ redderentur; confestimque cum Q.
fratre & cum liberis nostris iter ad te in Apuliam
cere cœpi. Cùm Theanum Sidicinum venissem, C.
Messius familiaris tuus mihi dixit, aliisque complure
Cæsarem iter habere Capuam, & eo ipso die manlurum
esse Æterniæ. Sanè sum commotus, quod, si ità esset,
non modò iter meum interclusum, sed meipsum plac-
exceptum putabam. Itaque tum Cales processi, ut ibi
potissimùm consisterem, dum certum nobis ab Æser-
nia de eo quod audieram referretur. At mihi, cum Ca-
libus essem, affertur literarum tuarum exemplum
quas tu ad Lentulum Consulem misisses. Hæ scriptæ
sic erant; literas tibi à L. Domitio ad 13 Cal. Mart.
allatas esse, eorumque exemplum subscripseras: magni
que interesse Reip. scripseras, omnes copias primo quo-
que tempore in unum locum convenire, & ut, præditi
quod fatisesset, Capuæ relinqueret. His ergo literis le-
ctis, in eadem opinione fui quâ reliqui omnes, te cum
omnibus copiis ad Corfinium esse venturum, quo mihi
cùm Cæsar ad oppidum castra haberet, tutum iter esse
non arbitrabar. Cùm res in summa expectatione esset
utrumque simul audivimus, & quæ Corfinii acta essent,
& te iter Brundisium facere cœpisse. Cùmque nec

mihi

ihi nec fratri meo dubium esset, quin Brundisium
 contenderemus: à multis, qui è Samnio Apuliaque
 eniebant, admoniti sumus, ut caveremus ne exciperetur
 à Cæsare, quòd is in eadem loca quæ nos petebamus
 profectus, celerius etiam, quam nos possemus, eò quò
 stenderat venturus esset. Quod cùm ità esset, nec
 ihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit
 committere, ut temeritas nostra non solùm nobis,
 sed etiam Reipub. noceret; cum præsertim non dubi-
 tremus, quin, si etiam tutum nobis iter fuisset, te ta-
 men jam consequi non possemus. Interim accepimus
 tuas literas, Canusio ad 10. Calend. Martii datas, qui-
 bus nos hortaris ut celerius Brundisium veniamus:
 tuas cùm accepissemus ad 3. Calend. Mart. non dubita-
 vimus, quin tu jam Brundisium pervenisses, nobisque
 per illud omnino interclusum videbatur; neque mi-
 nus nos esse captos, quam qui Corfinium venissent.
 Neque enim eos solos arbitrabamur capi qui in ar-
 matorum manus incidissent; sed eos nihilo minus,
 qui regionibus exclusi, intra præsidia atque intra ar-
 ma aliena venissent. Quod cùm ità sit, maxime vel-
 lem primum tecum semper fuisse; quod quidem tibi
 ostenderam, cùm à me Capuam rejiciebam. Quod
 tibi non vitandi oneris causâ, sed quod videbam tene-
 re illam urbem sine exercitu non posse: accidere autem
 ihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidisse.
 Quoniam autem tecum ut essem non contigit, utinam
 tui consilii certior factus essem: nam suspicione asse-
 qui non potui, quòd omnia prius arbitratus sum fore,
 quàm ut hæc Reip. causa in Italia non posset, te du-
 cere, consistere. Neque vero nunc consilium tuum re-
 prehendo, sed fortunam Reipub. lugeo: nec si ego
 quid tu sis secutus non perspicio, idcirco minùs existi-
 mo te nihil nisi summâ ratione fecisse. Mea quæ sem-
 per fuerit sententia, primum de pace vel iniqua con-
 ditione

ditione retinenda, deinde de urbe, (nam de Italia quidem nihil mihi unquam ostenderas) meminisse te a bitror. Sed mihi non sumo, ut meum consilium valere debuerit: secutus sum tuum. Neque id Reipublicae causâ de qua desperavi, quæ & nunc afflictâ est, ne excitari sine civili perniciosissimo bello potest: sed quærebam; tecum esse cupiebam. Neque ejus rei facultatem, si qua erit, præmittam. Ego me in hac omni causa facile intelligebam pugnandi cupidis hominibus non satisfacere. Primum enim præ me tui me nihil malle quam pacem: non quin eadem timerem quæ illi: sed ea bello civili leviora ducebam. Indè suscepto bello, cum pacis condiciones ad te afferant, tæque ad eas honorificè & largè responderi videri duxi eam rationem, quam tibi facile me probaturum pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memineram me esse unum, qui, pro meis maximis in Reipublica meritis supplicia miserrima & crudelissima pertulissem: me esse unum, qui, si offendissem ejus animum, cui tu cum jam in armis essemus, consulatus tamen alter triumphus amplissimus defereretur, subjicerer ei de præliis, ut mea persona semper ad improborum civium impetus aliquid videretur habere popolare. Atque hæc non ego prius sum suspicatus, quam mihi palam denunciata sunt: neque eam tam pertimui, si subeundi essent; quam declinanda putavi, si honestè vitare possem. Quoniam brevem illius temporis, dum in pace pax fuit, rationem nostram vides: reliqui facultates res ademit. Iis autem quibus non satisfacio, facilius respondeo: neque enim ego amicior C. Cæsari quam fui quam illi; neque illi amiciores Reipublicæ quam ego. Hoc inter me & illos interest, quod cum & illi cives optimi sint, & ego ab ista laude non absque ego conditionibus, (quod idem te intellexeram vel illi armis disceptari maluerunt. Quæ, quoniam rationem

vicit,
animi

EG
L. Don
copia a
quæ ex
Quod v
tur, nec
meas i
haberet
neque si
summa
obsidion
quod hi
dum, ut
14 coh
neque C
dimitter
as sperab
teruter v
ea copia
stis, &
ficisceret
dem adju
sum co
transport
magis eg
seu per n
dum, ut

vicit, perficiam profectò ut neque Respub. civis à me
animum, neque tu amici desideres.

*Cn. Pomp. Marcello, & L. Lentulo Cons. S.D.
ad Attic. 8, 17.*

EGo, quòd existimabam dispersos nos, neque Reip.
utiles, neque nobis præsidio esse posse, idcirco ad
L. Domitium literas misi : primùm ut ipse cum omni
copia ad nos veniret : si de se dubitaret, ut cohortes 19,
quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret.
Quod veritus sum, factum est, ut Domitius implicaretur,
neque ipse satis firmus esset ad castra faciendâ, quòd
meas 19 & suas 12 cohortes tribus in oppidis distributas
haberet, (nam partim Albæ, partim Sulmone collocavit;)
neque si vellet, expedire posset. Nunc scitote me esse in
summa sollicitudine : nam & tot & tales viros periculo
obsidionis liberare cupio ; neque subsidio ire possum,
quòd his duabus legionibus non puto esse committen-
dum, ut illuc ducantur. Ex quibus tamen non amplius
14 cohortes contrahere potui, quas Brundisium misi ;
neque Canusium sine præsidio, dum abessem, putavi esse
dimittendum. D. Aelio mandâram, quòd majores copi-
as sperabam nos habituros, ut, si vobis videretur, al-
teruter vestrûm ad me veniret ; alter in Siciliam cum
ea copia quam Capuæ & circum Capuam comparâ-
stis, & cum iis militibus quos Faustus legit, pro-
ficisceretur. Domitius cum 12 suis cohortibus eo-
dem adjungeretur ; reliquæ copię omnes Brundu-
sium cogerentur, & inde navibus Dyrrachium
transportarentur. Nunc, cum hoc tempore nihilo
magis ego, quàm vos, subsidio Domitio ire possum,
seu per montes explicare ; non est nobis committen-
dum, ut ad has 14 cohortes, quas dubio animo habeo
hostis,

hostis accedere, aut in itinere me consequi possit. Quam obrem placitum est mihi (etiam video censerī à C. Marcello, & cæteris nostri ordinis qui hīc sunt) ut Brundisium ducerem hanc copiam quam ego mecum habeo. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem Brundisium veniatis quamprimum. Arma quæ ad me missuri eratis, his cenleo armetis milites quos vobiscum habetis; quæ arma superabunt, ea si Brundisium jumentis deportaveritis, vehementer Reip. profueritis. De hac re vellem nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum & C. Coponium Prætores misi, ut se nobis jungerent, & militum quot haberent ad nos deducerent. *Valete.*

M.T.C. Mario S. D. Fam. lib. 7. Epist. 3.

Persæpe mihi cogitanti de communibus miseriis, in quibus tot annos versamur, & (ut video) vertamur, solet in mentem venire illius temporis quo proximè fuimus unà: quin etiam ipsum diem memoriâ teneo. Nam ad tertium Id. Maias, Lentulo & Marcello Consulibus, cū in Pompelanum velperi venissem, tum mihi sollicito animo præstò fuisti. Sollicitum autem te habebat cogitatio tum officii, tum etiam periculi mei. Si manerem in Italia, verebare nè officio deessem: si proficiscerer ad bellum, periculum te meum commovebat. Quo tempore vidisti profectò me quoque ita conturbatum, ut non explicarem quid esset optimum factu: pudori tamen malui famæque cedere, quam salutis meæ rationem ducere. Cujus me mei facti poenituit: non tam propter periculum meum, quam propter virtutis multa quæ ibi offendi, quòd veneram. Primum, neque magnas copias, neque bellicosas; deinde, extra du-

cem, pau-
qui prim-
itâ crue-
autem æ-
quæris?
detperan-
cujus tu-
tia Pom-
lum duc-
tia videb-
pugna c-
re vir ill-
& collect-
contulit-
fugit. H-
Integri-
re. Dis-
fuit, aut-
niendum
endum,
conscisc-
præterea
mittere.
modis,
ti, ubi
cū eā
possis si-
cujus pia-
ciderunt
quòd op-
esset ali-
essem;
cur con-
rem mu-
non esse

cem. paucosque præterea, (de Principibus loquor) reli-
qui primùm in ipso bello rapaces, deinde in oratione
itã crudeles, ut ipsam victoriam horrerem: maximum
autem æs alienum amplissimorum virorum. Quid
quæris? Nihil boni, præter causam. Quæ cum vidissem,
desperans victoriam, primùm cœpi suadere pacem,
cujus fueram semper autor; deinde, cum ab ea senten-
tia Pompeius valde abhorreret, suadere institui ut bel-
lum duceret. Hoc interdum probabat, & in eã senten-
tia videbatur fore; & fuisset fortasse, nisi quadam ex
pugna cœpisset suis militibus confidere. Ex eo tempo-
re vir ille summus nullus imperator fuit. Signa tyrone
& collectitio exercitu cum legionibus robustissimis
contulit; victus turpissimè, amissis etiam castris, solus
fugit. Hunc ego belli mihi finem feci, nec putavi, cum
Integri pares non fuisset, fractos superiores fo-
re. Discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum
fuit, aut in aliquas insidias incidendum, aut deve-
niendum in victoris manus, aut ad Jubam confugi-
endum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut
consciscenda mors voluntaria. Certe nihil fuit
præterea, si te victori nolles aut non auderes com-
mittere. Ex omnibus autem iis quæ dixi incom-
modis, nihil tolerabilius exilio, præsertim innocen-
ti, ubi nulla adjuncta est turpitudine: addo etiam,
cum eã urbe careas, in qua nihil sit quod videre
possis sine dolore. Ego cum meis, (si quicquam nunc
cujuspiam est,) etiam in meis esse malui. Quæ ac-
ciderunt, omnia dixi esse futura. Veni domum, non
quod optima vivendi conditio esset; sed tamen si
esset aliqua forma Reipub. tanquam in patria ut
essem; si nulla tanquam in exilio. Mortem mihi
cur consciscerem, causa nulla visa est; cur opta-
rem multæ. Vetus est enim, Ubi non sis qui fueris,
non esse cur velis vivere. Sed tamen vacare culpâ

magnum est solatium: præsertim cum habeam duas res quibus me sustentem; optimarum artium scientiam, & maximarum rerum gloriam; quarum altera mihi vivo nunquam eripietur, altera nè mortuo quidem. Hæc ad te scripsi verbosius, & tibi molestus fui, quod te cum mei, tum Reipublicæ cognovi amantissimum. Notum tibi omne consilium meum esse volui, ut primùm scires, me nunquam voluisse plus quenquam posse quàm universam Remp. postea autem quàm alicujus culpâ tantum valeret unus, ut obsisti non posset, me voluisse pacem: amisso exercitu, & eo duce in quo spes fuerat uno, me voluisse etiam, reliquis omnibus postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem, si hæc civitas est, civem esse me; si non, exulem esse in commodiore loco, quàm si me Rhodum aut Mitylenas contulissem. Hæc tecum coram malueram; sed quia longius fiebat, volui per literas eadem, ut haberes quid diceres, si quando in vituperatores meos incidisses. Sunt enim qui, cum meus interitus nihil fuit Reipub. profuturus, criminis loco putent esse quod vivam. Quibus ego certò scio non videri satis multos periisse, qui si me audissent, quamvis iniquâ pace, honestè tamen viverent: armis enim inferiores, non causâ fuissent. Habes Epistolam verbosiolem fortasse quàm velles; quod tibi ita videri putabo, nisi mihi longiorem remiseris. Ego, si quæ volo expediero, brevi tempore te (ut spero) videbo. *Vale.*

M.T.C. Marcello S.D. Fam. lib. 4. Epist. 7.

Et si eo te adhuc consilio usum intelligo, ut id reprehendere non audeam, non quin ab eo ipse dissentiam, sed quod eâ te sapientiâ esse judicem, ut meum consilium non anteponam tuo; tamen

&

& amici
benevole
est, me
saluti tu
cerem à c
rum init
nificenti
ni: sed i
lib belli i
nus exer
Qua in s
arbitror.
gerendis
enim iis
consilio,
riora: se
mus. V
potest, f
um nemo
vincendi
ostendist
belli civi
persequi.
unt, eos
nim ren
fricam c
tori sese
onsillu.
es, illuc
ob omni
iam, m
ita ratio
um; p
uas for
sic eni n

& amicitiae nostrae vetustas, & tua summa erga me benevolentiam, quae mihi jam à pueritia tua cognita est, me hortata est, ut ea scriberem ad te quae & salutis tuae conducere arbitrarer, & non aliena esse ducerem à dignitate. Ego eum te esse, qui horum malorum initia multò ante videres, qui consulatum magnificentissimè atque optimè gesseris, preclarè meministi: sed idem etiam illa vidi, neque te consilium civilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeii, nec genus exercitus probare, semperque summè distitere. Qua in sententia me quoque fuisse, memoriâ tenere te arbitror. Itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis; & ego id semper egi, nè interessèm. Non enim iis rebus pugnabamus quibus valere poteramus, consilio, autoritate, causâ, quae erant in nobis superiora: sed lacertis & viribus, quibus pares non eramus. Victi sumus, igitur; aut, si vinci dignitas non potest, fracti certè & abjecti. In quo tuum consilium nemo potest non maximè laudare, quòd cum spe vincendi simul abjecisti certandi etiam cupiditatem; ostendistique, Sapientem & bonum civem initia belli civilis invitum suscipere, extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium quod tu secuti sunt, eos video in duo genera esse distractos. Aut enim renovare bellum conati sunt, hique se in Africam contulerunt, aut, quemadmodum nos, victori sese crediderunt. Medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duces, illud pertinacis. Fator à plerisque, vel dicam ab omnibus, sapiens tuum consilium; jam multis etiam, magni ac fortis animi, iudicatum: sed habet ista ratio (ut mihi quidem videtur) quendam modum; praetertim cum tibi nihil deesse arbitror ad tuas fortunas omnes obtinendas, praeter voluntatem. Sic enim intellexi, nihil aliud esse quod dubitationem

tionem afferret ei penes quem est potestas, nisi quòd veretur nè tu illud beneficium omnino non putares. De quo quid sentiam, nihil attinet dicere, cùm appareat ipse quid fecerim. Sed tamen si jam ita constitutus, ut abesse perpetuo malles, quàm ea quæ nolle videre: tamen id cogitare deberes, ubicunque esses, te fore in ejus ipsius, quem fugeres, potestate. Qui si faciliè passurus esset te, carentem patriâ & fortunis tuis, quietè & liberè vivere; cogitandum tamen tibi esset, Romæne & domi tuæ, cujusmodi res esset, an Mitylenis aut Rhodi malles vivere. Sed cùm ità latè pateat ejus potestas quem veremur, ut terrarum orbem complexa sit: nonne mavis sine periculo domi tuæ esse, quàm cum periculo alienæ? Equidem, etiam si oppetenda mors esset, domi atque in patriâ malle, quàm externis atque alienis locis. Hoc idem omnes, qui te diligunt, sentiunt; quorum est magna, pro tuis maximis clarissimisque virtutibus, multitudo. Habemus etiam rationem rei familiaris tuæ, quam dissipari nolumus. Nam etsi nullam potest accipere injuriam, quæ futura perpetua sit, propterea quòd neque is qui tenet Rempub. pateretur, neque ipsa Respub. tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo. Ii autem qui essent, auderem scribere, nisi te intelligere considerem: Hoc pro te unius sollicitudines, unius etiam multæ & assiduæ lacrymæ. C. Marcelli, fratris optimi, deprecantur: nos curâ & dolore proximi sumus, precibus tardiores; quòd jus adeundi, cùm ipsi deprecatore eguerimus, non habemus. Gratiâ tantum possumus quantum victi. Sed tamen consilio, studio, Marcello non desumus: à tuis reliquis non adhibemur: ad omnia parati sumus. *Vale.*

M. Mar.

M. M.

P Lu
tar
gotio, p
ter, am
sed pre
persuad
uterer v
sit acta
etsi mil
men ho
summa
cessario
simum
tisse, co
niam h
bam. H
rorum
neque i
que ho
mini a
Vale.

E t
tura i
quoqu
Ad v
navi a
strum
eo eff

M. Marcellus M Cic. S. D. Fam. lib. 4. Epist. 11.

Purimum valuisse apud me tuam semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio, potes existimare. Cum mihi C. Marcellus frater, amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret: non prius mihi persuadere potuit, quam tuis est effectum literis, ut uterer vestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, vestrae literae mihi declarant. Gratulatio tua, etsi mihi probatissima, quod ab optimo sit animo; tamen hoc mihi multo jucundius est & gratius, quod in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui verè meae salutis faverent, te cupidissimum mei, singularemque mihi benevolentiam praestitisse, cognovi. Reliqua sunt ejusmodi, quibus ego, quoniam haec erant tempora, facilè & æquo animo carebam. Hoc verò ejusmodi esse statuo, ut sine talium virorum & amicorum benevolentia, neque in adversa, neque in secunda fortuna quispiam vivere possit. Itaque hoc ego mihi gratulor. Tu verò ut intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, te tibi praestabo. *Vale.*

Servius Sulpitius M.C.S.D. Fam. 4. Epist 12.

Et si scio, non jucundissimum nuncium me vobis allaturum, tamen quoniam catus & natura in omnibus dominantur, visum est faciendum, quoquo modo res se haberet, vos certiores ut facerem. Ad v Calend. Junii, cum ab Epidauro Piræum cum navi advectus essem. ibi Marcellum collegam nostrum conveni, eumque diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. Postero die, cum ab eo digressus essem. eo

Consilio ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquâ-
que jurisdictionem absolverem: ille, uti aiebat, su-
pra Maleas Italiam versus navigaturus erat. Postri-
die ejus diei, cum ab Athenis proficisci in animo ha-
berem, circiter horam decimam noctis, Posthumius
familiaris ejus ad me venit, & mihi nunciavit, M.
Marcellum collegam nostrum, post coenæ tempus
à P. Magio Chilone, familiari ejus, pugione percussam
esse, & duo vulnera accepisse; unum in stomacho,
alterum in capite secundum aurem: sperare tamen
eum vivere posse: Magium seipsum interfecisse: post-
ea se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nunciaret,
& rogaret uti cogerem medicos. Cœgi, & è vestigio
eò sum profectus prima luce. Cùm non longè à Pi-
reæo abessem, puer Achidini obviam mihi venit cum
codicillis, in quibus erat scriptum, paulò ante lucem
Marcellum diem suum obiisse. Ita vir clarissimus ab
homine teterrimo acerbissimâ morte est affectus: &
cui inimici propter dignitatem pepercerant, inventus
est amicus qui ei mortem afferret. Ego tamen ad ta-
bernaculum ejus perrexi: inveni duos liberos, & pau-
culos servos: reliquos aiebant profugisse, metu perter-
ritos, quòd dominus eorum ante tabernaculum inter-
fectus esset. Coactus sum, in eadem illa lectica quâ
ipse delatus eram, meisque lecticariis, in urbem eum
referre: ibique, pro ea copia quæ Athenis erat, fu-
nus ei satis amplum faciendum curavi. Ab Athenien-
sibus, locum sepulturæ intra urbem ut darent, impe-
trare non potui; quòd religione se impediri dicerent,
neque tamen id antea cuiquam concesserant. Quod
proximum fuit, ut in quo vellemus gymnasio, eum
sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo
orbis terrarum gymnasio Academia locum delegimus,
ibique eum combussimus; posteaque curavimus, ut
medii Athenienses in eodem loco monumentum ei

marmor
ficia fuer
mortuo
lend. Ja

E tsi t
di
micitia
que leni
rem tun
coepti, fo
facere no
tem dec
intellige
rem. Na
minum,
rem faci
tiam au
tempore
care una
dem & v
assidua &
ut nihil
mem: E
cupation
tus ad
canæ car
re sollic
molestiis
eum que
mihi cre
mâsse,

marmoreum faciendum locarent. Ità, quæ nostra officia fuerunt, pro collegio & propinquitate, & vivo & mortuo omnia ei præstitimus. *Vale.* Datæ prid. Calend. Jan. Athenis.

M.T.C. Q. Ligario S. D. Fam. 6. 13.

Esti tali tuo tempore me aut consolandi aut iuvandi tui causâ scribere ad te aliquid pro nostra amicitia oportebat : tamen adhuc id non feci, quia neque lente videbar oratione, neque levare posse dolorem tuum. Postea verò quàm magnam spem habere cœpi, fore, ut te brevi tempore incolumem haberemus, facere non potui quin tibi & sententiam & voluntatem declarem meam. Primùm igitur scribam, quod intelligo & perspicio, non fore in te Cæsarem duriorum. Nam & res eum quotidie, & dies, & opinio hominum, &, ut mihi videtur, etiam sua natura mitiorum facit : idque cùm de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis ejus, quibus ego, ex eo tempore quo primùm ex Africa nuncius venit, supplicare unà cum fratribus tuis non destiti, quorum quidem & virtus, & pietas, & amor in te singularis, & assidua & perpetua salutis tuæ cura, tantum proficit, ut nihil sit quod non ipsis Cæsarem tributurum existimem : Et si tardiùs sit quàm volumus, magnis occupationibus ejus, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliore fuerunt ; & simul Africanæ causæ iratior, diutiùs velle videtur eos habere sollicitos, à quibus se putat diuturnioribus esse molestiis conflicturum. Sed hoc ipsum intelligimus eum quotidie remissiùs & placatiùs ferre. Quare, mihi crede, & memoriæ manda me tibi id affirmasse, te in istis molestiis diutiùs non futurum.

Quando,

Quando quid sentiam exposui; quid velim tuâ causâ, re potius declarabo quàm oratione. Et si tantum possem, quantum in eâ Repub. de qua ita meritus sum, ut tu existimas, posse debebam, nè tu quidem in istis incommodis esses. Eadem enim causâ opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. Sed tamen quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquæ gratiæ valebunt; studium, consilium, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti, primum, ob eas causas quas scripsi, deinde, quod ea de Repub. semper voluisti, atque sensisti, ut non modò nunc secunda sperare debeas, sed etiam si omnia adversa essent, tamen conscientia & factorum & consiliorum tuorum, quæcunque acciderent, fortissimo & maximo animo ferre deberes. *Vale.*

M.T.C. Q. Ligario S D. Fam. 6. 14.

ME scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere. Nam cum te semper maximè dilexi, tum fratrum tuorum (quos æquè atque te summâ benevolentia sum complexus) singularis pietas, amorque fraternus, nullum me patitur officii erga te studiique munus aut tempus prætermittere. Sed quæ faciam fecerimque pro te, ex illorum ad te literis quàm ex meis malò cognoscere. Quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua id tibi à me declarari volo. Nam si quisquam est timidus in magnis periculosisque rebus, semperque magis adversos rerum exitus metuens, quàm sperans secundos, is ego sum: & si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen, cum ad 6. Calend intercalares priores, rogatu fratrum tuorum venissem, manè ad Cælares, atque omnem adeundi &

con

conver
sem, o
& ego
postul
mollis
& mu
tui qu
tua lã
magn
tranqu
ut dif
ejus o
te, sic

JAm
fu
dere t
denti
legeri
cero)
Hirtio
prius
dies h
cerfite
mih
sic en
mæ,
duo n
giens
dinat
eripu
nit:

conveniendi illius indignitatem & molestiam pertulif-
sem, cum fratres & propinqui tui jacerent ad pedes,
& ego essem locutus quæ causa, quæ tempus tum
postulabat, non solum ex oratione Cælaris, quæ sanè
mollis & liberalis tuit, sed etiam ex oculis, & vultu,
& multis præterea signis, quæ facilius perspicere po-
tui quam scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi
tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo
magno fortique sis, & si turbidissima sapienter ferebas,
tranquilliora lætè feras. Ego tamen tuis rebus sic adero
ut difficillimis; neque Cæsari solum, sed etiam amicis
ejus omnibus, quos mihi amicissimos esse cognovi, pro
te, sicut adhuc feci, libentissimè supplicabo. *Vale.*

D. Brutus M.T.C. S.D. Fam. II. 13.

JAm non ago tibi gratias: cui enim re vix referre pos-
sum, huic verbis non patitur res satisfieri. Atten-
dere te volo quæ in manibus sunt. Quam enim pru-
dentiâ es, nihil te fugiet, si meas literas diligenter
legeris. Sequi confestim Antonium his de causis (Ci-
cero) non potui: eram sine equitibus, sine jumentis.
Hirtium periisse nesciebam. Cæsari non credebam
priùs, quàm convenissem, & collocutus essem. Hic
dies hoc modo abiit. Postridie manè à Panſa sum ac-
cerſitus Bononiam. Cum in itinere essem, nunciatum
mihi est eum mortuum esse. Recurri ad meas copias;
sic enim verè eas appellare possum: sunt extenuatissi-
mæ, & inopiâ omnium rerum pessimè acceptæ. Bi-
duo me Antonius antecessit, itinere multo majore fu-
giens quàm ego sequens: ille enim ivit passim, ego or-
dinatim: quacunque ivit, ergastula solvit, homines
eripuit. Constitit nusquam priùs quàm ad vada ve-
nit: quem locum volo tibi esse notum. Jacet inter

Apen

Apenninum & Alpes, impeditissimus ad iter faciendum. Cum abessem ab eo millia passuum triginta, & se jam Ventidio conjunxisset, concio ejus ad me est allata, in qua p.tere cœpit à militibus, ut se trans Alpes sequerentur, sibi cum Marco Lepido convenire. Succlamatum est. & frequenter, à militibus Ventidiani (nam suos valde quàm paucos habet,) sibi aut in Italia pereundum esse, aut vincendum. Etiam orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. Cùm sustinere eos non posset, in posterum diem iter suum contulit. Hâc re mihi nunciata, statim quinque cohortes Pollentiam præmissi, meumque iter eò contuli. Horâ antè præsidium meum Pollentiam venit, quàm Trebellius cum equitibus. Sanè quàm sum gavisus! In hoc enim victoriam puto consistere. In spem venerant quod neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant. Quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges, equitatûque omnis qui eò præmissus erat à nobis sustinebant; nostroque adventu sustineri faciliù posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajecerint, nè quid detrimenti Reipublicæ injungant, summa à nobis dabitur opera. Vos magnum animum optimamque spem de summa Reipub. habere volumus, & cùm nos & exercitus nostros singulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, daréque operam ut quàm paratissimi ab exercitu reliquisque rebus pro nostra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium confligamus; qui quidem eas copias, quas diu simulatione Reip. comparârunt, subito ad patriæ periculum converterunt. *Vale.*

M.T.C. Bruto S. ad Brut. Epist. 2.

SCriptâ, & obsignatâ jam Epistolâ, literæ mihi redditæ sunt à te plenæ rerum novarum, maximèque mirabiles: Dolabellam quinque cohortes misisse in Cherronesum. Adeone copiis abundat, ut ils qui ex Asia fugere dicebantur, Europam appetere conetur? Quinque autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? Quas quidem cohortes spero jam tuas esse, quoniam latro ille tam fuit demens. Et tuum consilium vehementer laudo, quod non prius tuum exercitum Apolloniâ Dyrrachiòque movisti, quàm de Antonii fuga audisti, Bruti eruptione, populi Romani victoriâ. Itaque quod scribis, postea statuisse te ducere exercitum in Cherronesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi Romani; facis ex tua dignitate, & è Republica. Quod scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta de Antoniis, (quod dicam, in bonam partem accipias;) magis mihi probatur militum severitas, quam tua. Te benevolentiam exercitiis equitumque expertum esse, vehementer gaudeo. De Dollabella, ut scribis, si quid habeas novi, facies me certiores: in quo valde delector me ante providisse, ut tuum iudicium liberum esset cum Dollabella belli gerendi: & id valde pertinuit ut ego tunc intelligebam, ad Rempublicam; ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod scribis, me maximo odio egisse ut inlectarer Antonios, idque laudas; credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo, scribis enim, acrius prohibenda bella civilia esse, quam in superatos iracundiam exercendam. Vehementer à te, Brute, dissentio; neque clementiæ tuæ concedo: sed salutaris

salutaris severitas vincit inanem speciem clementiæ. Quod si clementes esse voluerimus, nunquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem quod Plautinus pater in Trinummo; Mihi quidem ætas acta ferme est, tuâ isthuc refert maximè. Opprimemini. (mihi crede) Brute, nisi provideritis, neque enim populum semper eundem habebitis, neque Senat-um, neque Senatûs ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puto: nihil potest esse verius. Vale. 24. Cal. Maii.

M.T. Cicero S.D. Titio. Fam. 5. 16.

Et si unus ex omnibus minimè sum ad te consolandum accomodatus; quod tantum ex tuis molestiis cepi doloris, ut consolatione ipse egerem: tamen, cum longiùs à summi luctûs acerbitate meus abesset dolor quàm tuus, statui nostræ necessitudinis esse, meæque in te benevolentia, non tacere tanto in tuo moerore tamdiu; sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ levare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autem consolatio pervulgata quidem illa maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus, homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus fortunæ telis proposita sit vita nostra, neque esse recusandum, quò minus eâ quâ nati sumus conditione vivamus; néve tam graviter eos casus teramus, quos nullo consilio vitare possumus; eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Neque hæc, neque cæteræ consolationes, quæ sunt à sapientissimis viris usurpatæ, memoriæque & literis proditæ, tantum videntur proficere debere, quantum status ipse nostræ civitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum; cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt;

runt; minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quàm si eosdem bonâ, aut denique aliquâ, Re-
 pub. perdidissent. Quod si tuum te desiderium movet,
 aut si tuarum rerum cogitatione moeres, non facile
 exhauriri tibi istum dolorem posse universum puto.
 Sin illa te res cruciat, (quæ magis amoris est) ut eo-
 rum qui occiderunt miseras lug^{as}; ut ea non dicam
 quæ sæpissime & legi & audiui, nihil mali esse in mor-
 te, in quâ si resideat sensus, immortalitas illa potius
 quàm mors ducenda sit; sin sit amissus, nulla videri
 miseria debet, quæ non sentiatur, hoc tamen non du-
 bitans confirmare possum, ea misceri, parari, impen-
 dere Reipub. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi
 quidem deceptus esse videatur. Quid est enim jam non
 modò pudori, probitati, virtuti, rectis studiis, bonis
 artibus, sed omnino libertati ac saluti loci? Non
 mehercule quenquam audiui, hoc gravissimo & pesti-
 lentissimo anno, adolescentulum aut puerum mortu-
 um, qui mihi non à diis immortalibus ereptus ex his
 miseriis atque ex iniquissima conditione vitæ, vide-
 retur. Quare si tibi unum hoc detrahi potest, ne
 quid iis, quos amâsti, mali putes contigisse, permul-
 tum erit ex moerore tuo diminutum; relinqueturenim
 simplex illa jam cura doloris tui, quæ non cum illis
 communicabitur, sed ad teipsum propriè referetur.
 In quâ non est jam gravitatis ac sapientiæ tuæ, quam
 tu à puero præstitisti, ferre immoderatus calum in-
 commodorum tuorum, qui sit ab eorum quos dilexe-
 ris miseria maloque sejunctus. Etenim eum semper te
 & privatis in rebus & publicis præstitisti, tuenda tibi
 ut sit gravitas, & constantiæ serviendum. Nam quod
 allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus ve-
 tustate tollit, id nos præcipere consilio prudentiâque
 debemus. Etenim si nulla unquam fuit, liberis a-
 missis, tam imbecillo mulier animo, quæ non ali-
 quando

quando lugendi modum fecerit ; certè nos, quod et
dies allatura, id consilio anteferre debemus ; neque
expectare temporis medicinam, quam repræsentare ra-
tione possumus. His ego literis si quid profecissem,
existimabam optandum quiddam me esse assequutum
sin minùs fortè valuissent, officio tamen esse functum
benevolentissimi atque amicissimi, quem me tibi &
fuisse semper existimes velim, & futurum esse confi-
das.. *Vale.*

F I N I S.

od est
neque
are ra
ciffem
utum
nctum
ibi &
confi

George Salt George
His Book Salt
Anno Dom His Book
175 George Salt
George Salt
Gib Liben
Gib Gib Liben

George
George Salt
His Book 1754

